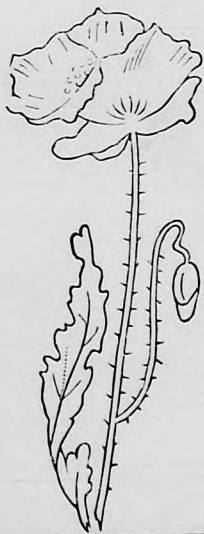

MŰVÉSZVILÁG

◆◆◆ SZERKESZTI ◆◆◆
RUDNAI GYŐZŐ

I. ÉVFOLYAM ◆◆◆◆
1899 AUGUSZTUS 1
9. SZÁM ◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Ára 35 kr.

KOMOGÉN

Szenzációs

Ritka eset, hogy egy újonnan feltalált szer oly rövid idő után, oly sikereket tudjon felmutatni, mint az én törvényileg védett

hajpomádém KOMOGÉN.

Ezen, mint a tényleg egyedüli, a kihullást gátló és hajnövesztő szer, kitérőségek és magánosok által el van ismerve. — Próbátételek a 1 vagy 2 korona árban a biztos eredményről meggyőznek, s a feltaláló

«Komogén» által elért sikerem

WINTER HERMINA, Bécs, IX., Bleichergasse 1/L., 11. a.

által mindenható készségesen elküldtetnek

Itt csak egynéhány a sok elismerő levelekből:

Igen tisztelt asszonyom!

Mint hogy Komogén kitűnő pomádéjáról hallottunk, több hölgy szintén 6 tégelyt óhajt belőle, küldeményt kérem utánvétellel és vagyok tisztelettel

Nasiz, 1899. március 12.

Graser Anna

— Felkérem, hogy Komogén kitűnő hajpomádéjából 1 tégelyt a 1 korona, azonnal küldjön.

Bécs, febr. 28.

Koch János, II., Springergasse

— Kérem küldjön pomádéjából 2 tégelyt, a 2 korona.

Krakko, 1899. márc. 15.

Stosszanki, tanár

Ismét elárusítóknak árkedvezmény

Képviselek mindenütt kerestetnek

LOHR MÁRIA

EZELŐTTI KRONFUSZ

Gyár: VIII., Baross-utca 85

Fiókok:

VI., Andrásy-ut 16. sz.
VIII., József-körut 2. sz.
IX., Kálvin-tér 9. szám
V., Harmincad-utca 3
VI., Teréz-körut 39. sz.

CSIPKE *
VEGYÉSZETI
TISZTÍTÓ
ÉS
FESTÉSZETI
INTÉZETE *

HEVESI BALÁZS UTÓDA

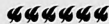
HARKAI MÁRIA

zongora-gyárosné, állami iskolák szállítója

BUDAPEST

Váci-körut 5, I. em.

Magyar stílusban készült tulipános zongorák egyedüli gyártója

Elvállal minden e szakmába vágó javítást, hangolást és levágást

Milleniumi nagy érem kitűnő, jó, szép munka, haladás, jó ízlés, versenyképességért

1893-ban iparegyesületi ezüst éremmel kit.

BALLA MIKLÓS VERSEK

című kötete megrendelhető lapunk kiadó-hivatalában

Ára 1 forint

Hol mérik a jó bort?

Gyönyörű .. kerthelyiség

Bleier Nándor-féle vendéglő és kávéházban

Hungária-út és Kerepesi-út sarkán

a Stefánia-út torkolatánál

Kapható mindenkor jó magyaros étel, eredeti jó borok friss sörrel. — A kávéházban a legjobb meleg- és hűsítő-italok, fagyalt, jegeskávé stb. szolgáltatnak ki

Naponta kitűnő női zenekar hangversenyez.

Janky és Neuzil

érc, vasbutor-fényezőik és épület mázolás vállalkozók

BUDAPEST

VII, Do hány-utca 45. sz.

Elvállalnak fürdőkádak, konyha, vizes edényekben bármilyen mázolási munkát — versenyáram mellett.

Fősúlyt fektetünk a vasbutor mázolási munkákra Javítások olcsón elkészítetnek

BRÜNAUER SÁNDOR

ÉPÜLET ÉS DISZMŰ BADOGOS

BUDAPEST

IZABELLA-UTCA 64. SZÁM

Elvállal mindennemű légszesz és vízvezeték-, fürdő berendezések-, csőcsatornázások-, szagtalan árnyékszék-, telefon-, szobátávirda, szőcső-berendező munkákat Ajánlja a t. házi urak figyelmébe a ház .. évi rendbentartását jutányos árért .. Javítások gyorsan és olcsón készíttetnek

9. 12.

BECKR. 99

WITTIZ ALAN FRED 84

Petőfi-ház

Irtó Ballangó

Azt adok, mit vajmi ritkán kaptok:
Nyílt, őszinte szót. Petőfi.

Kis-Kőrösről jövök. Fel vagyok háborodva lelkem mélyeig, szégyenkezem a földbe süllyedésig a miatt, amit ott láttam, a kis-kőrösi — Petőfi-házban.

Fel vagyok háborodva a mi lelkesedésünk ügyefogyottsága miatt, hogy csak kezdeni tud, befejezni semmit, állandóan hatni, munkálkodni még kevésbé. Folyton új célokat tűz ki, új problémák után futkos, s mint a szélszélyes gyermek, annak örül, azért rajong, ami új, a régiről olyan könnyen megfeledkezik, mintha nem is létezett volna.

És kiég a szemem a szégyentől a mi szörnyű nyomoruságunk miatt, hogy még a nemzeti kegyeletünk is rongyokban jár, hogy nem tudunk annak sem tisztességes köntöst szabni és hogy látása nem emeli föl lelkünket, hanem röstelkedéssel tölti el és mélységes szomorúsággal.

Jól emlékezünk arra a hűhóra, amelylyel az írók és művészek azóta közönyben boldogult társasága Petőfi szülő-házát megvásárolta. Országgra szóló ünnep lett belőle. Szana Tamás beszélt, Komócsy ódát szavalt, fecerunt magnum áldomás, átadták a házat a községnek — s ezzel vége is volt mindennek.

Azzal a házzal azóta senki sem törődik, a Petőfi-társaság meg éppen nem, legalább nem látom a tagok neveit a vendégkönyvek újabb köteteiben.

A kerítés korhadt, az udvart fölveri a gyom. A ház utcafelőli szobája — az, a hol a költő született — üres, dohos, a falakon néhány koszoru, amiket a szomszéd városkák diákjai hoznak időnkint, a szoba közepén egy kis rozoga asztal, azon egy-két emlék-könyv, ólomkalamáris csak az idén került rája, tavaly még hepenészedett tintás-üveg fenekén kellett összekaparnom annyi tintát, hogy a nevemet vele leírhasam.

A konyhát és a hátulso szobát egy becsületes varga bírja, aki bért fizet, amelyet olcsóbbra szabtak azért, hogy mint a ház gondozója szerepeljen. Mikor többed magammal odamentünk, majsztramné asszony éppen nagymosást végzett a konyhában, úgy kellett keresztül-ügyeskednünk a teknő és a dézsák között, hogy bejuthassunk a magyar irodalom szentélyébe.

Azzal a gondolattal jöttem ki abból a házból, hogy semmi ismerősömet ide el nem hoznám, és hogy a magyarok Istene őrizzen

meg attól, hogy valami külföldinek eszébe jusson elzarándokolni a mi világóriásunk szülő falujába.

*

Sirni szerettem volna és kacagnom kellett, mikor hazatérve azt olvasom, hogy itt a Petőfi-társaság palotát akar építeni Petőfinek.

Látom fellobbanni az ismert szalmalángot; vigan lobog, mint mindig, forrón nyaldossa körül az ötletet, melytől szikrát fogott. Hallom, olvasom a felbuzdulás ígét, de magam nem tudok beállani a kórusba.

Petőfi halálának félszázados évfordulóját az ország kegyelettel készül megünnepelni. A közérdeklődés megint elementáris erővel koncentrálódik a költő alakja körül.

Helyes és praktikus gondolat: ezt a hangulatot valami nemes célra gyümölcsöztetni.

Az is jó, hogy éppen a Petőfi-társaság állott a hazafias mozgalom élére.

De hát ennek a társaságnak az-e most a legsürgősebb szükséglete, hogy saját háza legyen? Mert elvégre a leghazafiasabb illúzió sem tévedhet abban, hogy azt a házat nem magának Petőfinek építjük, hanem annak a társaságnak, mely a költő neve alatt alakult.

Magától a társaságtól tudjuk, hiszen évről-évre panasolja, hogy igen messze van még attól, hogy magas céljait megközelítse, hogy működése nagyon-nagyon szerény keretekben mozog.

Vajjon ennek az-e a legfőbb oka, hogy saját háza nincs?

Tudtommal az Akadémia nem parancsolta ki a Petőfi-társaságot a maga házából. Oktalanság is volna, hiszen az a palota az irodalomé, ahhoz tehát Petőfinek is van annyi jussa, mint a többi nagyoknak. És akkor, mikor ott a Petőfi-társaság működik, az a palota egészen Petőfié. A közönséget, mely az irodalmi ünnepekre, a felolvasásokra eljár, oda is a Petőfi szelleme vonzza, s még soha sem tapasztaltam, hogy az Akadémia palotája nem szolgált volna méltó keretével a Petőfikultusznak.

Petőfi-muzeum?

Bocsánatot kérek, a Petőfi-reliquiákkal egy szobát is alig lehet megtölteni. Az Akadémia gondolom már is adott helyiséget erre a célra, a Nemzeti Múzeum is bizonyára szorítana helyet. Ebből a szempontból mindenképpen korai az építkezés.

A közönség — az igen hozzá szokott, hogy irodalmi élvezeteit az Akadémiában keresse.

Decentralizációra nincs szükség, mert valamennyi irodalmi társaságot ma még jóformán ugyanaz a közönség keresi fel s csak a látogatottságnak ártana, ha ugyanabban az időben két helyen is folynának hasonló fajtájú előadások. Akadémia, Kisfaludy-társaság, Petőfi-társaság s a különböző tudományos társaságok bevált ekonomiával beosztott időben lépnek a magasabb nemzeti kultúra palotájának közönsége elé. Eddig sem támadt belőle konfliktus, ezután sem fog.

Én tehát akkor sem javasolnám a házépítést, ha volna a Petőfi társaságnak hozzá pénze, amint hogy nincsen. Erre majd később teszek egy-két megjegyzést.

Addig rá kell mutatnom arra a beteges irányra, mely társadalmi testületeinknél az utóbbi időben lábra kapott. Alig alakult meg valami irodalmi, tudományos, vagy társadalmi kör, első gondolatuk az intézőknek, hogy — házat szerezzenek.

Ez azt hiszem: a városi nyárspolgár-szellem, melynek ideálja a háziúr, s amely lassankint átragad mindenkire, aki városi légkörben él.

Mivelhogy a városban az ember a háziurnál kezdődik, tehát az intézmények is tekintélyüket ettől a kvalitástól várják. Hagyján, ha ez a kedves kis hiuság nem árt a lényegnek. De ma már ott tartunk, hogy a háziuraság vágya félretolja a tulajdonképeni feladatokat és annak a felfogásnak szorít helyet, hogy az intézmény elérte célját, amint háza van.

Immár nem ismeretlen alakok azok az elnökök és igazgatók, akik lótnak-futnak, koldulnak, pumpolnak, tárgyalnak, veszekszenek éveken át, amíg össze nem harangozták a házat. S mikor eljön a számolás ideje, akkor büszkén kiáltják oda a közvéleménynek: Ime, házat építettünk.

Ez dicséretes eredmény teszem egy házépítőszövetkezethél, de a többi társaságokban úgy hangzik, mint a szép Batóné beszéde, mikor a bor árát kérték.

*

Ám a házépítéshez nemesak elhatározás kell, hanem pénz is. A Petőfi-társaságnak nincs pénze, s ezzel szokta régóta indokolni azt, hogy olyan keveset tett nemes hivatásának szolgálatában.

Nem hiszem, hogy ez alatt a nemes hivatás alatt mindig a ház-építést értették volna, de jól emlékszem Endrődi Sándornak egy szép tükári jelentésére, a melyben gyönyörű képletek foglaltattak a szegénység kőpárnáiról.

A Petőfi-társaság tehát pénz hiányában — *akciót* indít.

Ez is érdekes spéciése a mi közéletünknek.

Az akció diákul cselekvést jelent. Akciót indítani tehát annyit tenne, mint sokaknak munkáját egy célra egyesíteni.

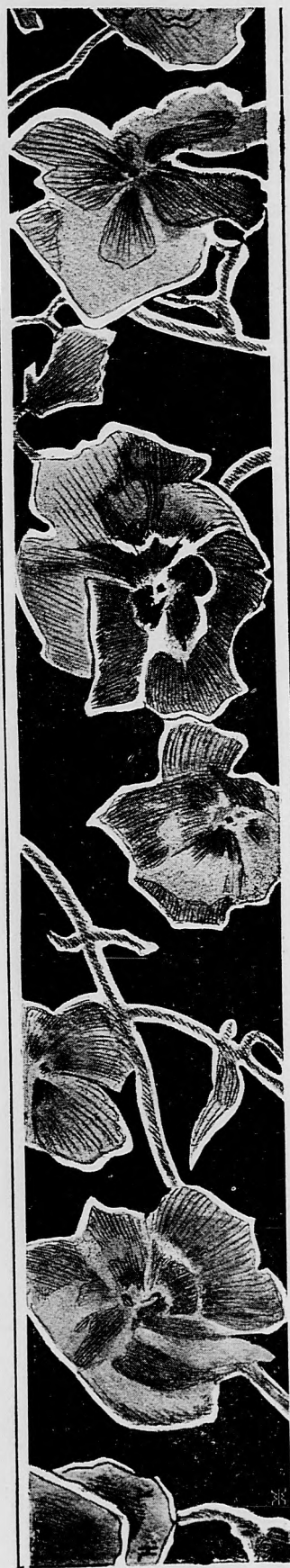
Nálunk ez a fogalom érdekes átalakuláson ment keresztül.

Ha valami nagy dolog történik, akár szomorú, akár örömdetes, vagy valakinek az agyában nagyobb szabású terv születik meg, akkor azonnal együtt van a bizottság, mely megindítja az akciót.

Ez pedig abból áll, hogy elmennek a nyomdába, kinyomatnak tizezer gyűjtő-ívet, kieszközlük a portómentességet, szétküldik a tiszti címtár betűrendjében és azután várják a küldeményeket.

Ez a gyakorlat szabadon folyik mindenfelől és el lehet mondani, hogy ezzel a módszerrel már meglehetősen agyon-akciózták az ország értelmiségét.

Ritka kaputos ember, aki évenként ne kapjon husz-harmic e fajta nyomtatványt. Nem kérek abból a lelkesedésből, amivel ezeket országszerte üdvözlük. A közönség hálás anyag volt eleinte, de lassankint elfásult, az adakozó érzéke elsenyvedt s most már akkor sem reagál, mikor igazán azt kellene hinni, hogy minden kéz megmozdul és minden zseb megcsörren. Valóságos fiaszkó-számba megy, hogy a Kossuth-émlékre öt év alatt nem folyt be több negyedfél százezer frtnál. Mindnyájan meg voltunk győződve róla, hogy néhány hó-

nap alatt milliók lesznek együtt — Keveset mondok, ha a Petőfi-ház költségeit a berendezéssel együtt kétszázezer frtra teszem.

Erősen kételkedem benne, hogy ez hamarosan összegyűljön. Ha nem gyűlik össze, akkor szépen kompromittáltuk a Petőfi-kultuszt, ha pedig mégis összegyűlik, akkor — kevés lesz.

Mert nem elég fölépíteni a házat. Azt fenn is kell tartani. Világítani, fűteni kell, személyzetet kell hozzá alkalmazni. Ehhez még további százezer forint kamatja sem elég.

Fog tehát abban az épületben a legjobb esetben feküdni háromezrezer forint, még pedig szerény véleményem szerint — holtan.

Mert vagy van a társaságnak egyéb célja is, vagy nincs. Ha nincs, akkor nem volt érdemes megalapítani; ha van: akkor ez a nagy tőke a főcél nem fogja előbbre vinni. Endrődi Sándor a szegénység kőpárnáit átadhatja leltárilag az új palota gondozójának.

*

Ha a magyar közönséget Petőfi halálának ötvenedik évfordulója áldozatkészségre ragadja, akkor a Petőfi-társaság jobban tenné, ha azt a maga *ideális* céljai felé irányítaná.

Ne házat építsen a társaság, — erre most még semmi szüksége nincs, — hanem gyűjtsön *Petőfi-alapot*.

A főváros polgármestere telket helyezett kilátásba? Helyes. Adja oda a főváros a telek értékét az alapnak.

A kultusz-miniszter évi segélye is nagyon pompás lesz. Erre sok jó dolgot lehet alapítani.

A közönség pedig adakozzék az alapra. Az alap akkora lesz, amennyi összegyűlik s a társaság annyit használ vele az irodalom-

nak, amennyi telik belőle. Ez élő tőke lesz, haszon, igazi haszon, friss vért lehet belőle eresztetni vajdó irodalmunkba és ki lehet vele építeni a Petőfi-társaság ideális egyéniségét.

A részletekbe bizonyára nem kell bocsátkoznom. A Petőfi-társaság vezetői kétségkívül tisztában vannak azzal, hogy mit tettek volna eddig is, ha pénzük lett volna, hiszen saját feljajdulásaik szerint is eddig azért nem tették azt, amit tenniök kellene, mivel pénzük nem volt.

Ezt a tervet dolgozzák ki s erre kérik a nagy közönség filléreit. Ha jó a terv s ha a dolgos kezek sem hiányzanak, abból hatalmasabb szellemi palotát építünk Petőfinek, mint amilyen Alpár rajztáblájáról kerülhet.

*

Végezetül térjünk vissza Kis-Kőrösre. Azt az építési kedvet, mely hirtelen olyan nagy lobbót vetett, szerényebb mértékben elégítsük ki ott.

Ha jut reá pénz, tegyük ki azt a vargát a kiskőrösi házból s rendezzük be ott a Petőfi-muzeumot.

A ház udvarát parkozzuk, csináltassunk neki díszes kerítést s ha ennél tovább is mehetünk,

építsünk a ház telkén, szemben a házzal, kis méretű, görög stílusú házacskát, egy kis előcsarnokkal, egy nagyobbacska teremmel és egy szolga-lakással.

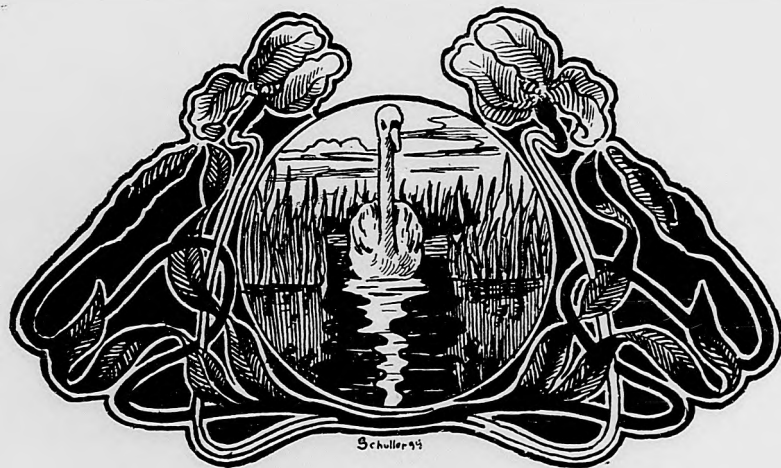
Azután menjen a Petőfi-társaság évenként egyszer oda, esetleg tartsa meg ott az évi közgyűléseit. Ne féljenek: az ilyen kedves gondolat nem marad visszhang nélkül. Találkoznék oda évenként közönség is. Évről-évre több.

Az az egyetlen ház, amit a Petőfi-társaság ma még ambicionálhat. Mennyi a panasz a miatt, hogy Petőfi sírját nem tudjuk, hogy azt szeretetünk jeleivel fel nem ékesíthetjük.

Ime: ott van a hely, ahol bölcsője ringott. Vigyük át arra minden szeretetünket, azt is amely sírját illette volna. Ékesítsük fel minél szebben, látogassuk minél többször, ahhoz, hogy a Petőfi-kultusz középpontja legyen, nincs annál az országban alkalmasabb hely.

*

Nem hiszem, hogy azzal, amit elmondtam, a nagy zajjal megindult mozgalmat más irányba tereljem. Ennyi erőt nem tulajdonítok magamnak; de annyi igazságot igen, hogy ki merjem mondani.

Havas alján

Állsz bérezorom, szilárdan, szabadon,
Alattad bűgő óriás vadon,
Komor sziklára a madár se száll, —
A felhő csak, mi rád pihenni jár!

Esodálva nézlek, — s úgy megértelek!..
Nem fogtak rajtad dülő ezredek,
Viharjokat kaczagva tűrve el
Merészen törtél az egekbe fel!...

...Síró panaszt hajt a nyugati szél,
Pusztító kornak átkiról beszél:
— Hová nekünk csak vágyunk érhet el,
Utódaink már játszva jutnak el.

Megdöngetik dönthetlen oldalad,
Várost emelnek lábaid alatt,
Szikláidat ássák le alapúl,
S zúgó, vad erdőd parkká alakúl.

Síneket raknak ormaidra fel, —
S te is, mint sok más, fogolylyá leszel!..
— Hová az ember csákyáját veti,
Nincs az a szirt, mely ellentáll neki!

Balla Miklós

Az ereklye

Irtó Timár Szaniszló

Hol a forrása, hol az eredete a szerelemnek? Mi befolyásolja a színet, mi az emberi agyvelőt, a mikor egy lényhez vonzódunk oly erősen és vehemensen, hogy szabadulni nem tudunk többé és örökké rabjai vagyunk? Irtak könyveket a szerelemről. Zengtek róla dalt és hozsánnát annyit, hogy erdőzugás, tenger-moraj, síkság és bérc tele volt a dallal. De, hogy miképpen támad, mi erősíti meg, vagy micsoda méreg öli meg, ha meghal, azt megfejtani meg sem kísérelték.

Dombay Norbert ezen tündött mindig. Pedig tisztában azzal sem volt, szereti-e Deér Máriát, a kivel néhány nap múlva jegyet akart váltani. Szép volt Deér Mária. A költők bizonyára tündérhez hasonlították volna, a kit születésekor napsugárba fürdettek. Szőke haja, kék szemei, üde arcszíne, pompás termete valóban a nagy szépség csodáit hirdették. Mindamellet Dombay nem tudta, hogy szerelmes-e, noha százszor ismételte a leánynak és ezerszer megesküdött rá. Férfifogadalom, férfiesküvés! Hiú és üres dolog. Asszony nem jól teszi, ha sokat ad rá. A fogadalom kibontakozik akkor is, ha a szív hideg marad. Sokszor a szerelmi esküvéshez a szívnek semmi köze, csak a testnek és a testi vágyaknak. Az ittaság elmúltával a kijózanodással együtt a fogadalom emléke is eloszlik s nem marad belőle más, mint a hiúság füstje. Igaz szerelemnek nincs nagy szavakra szüksége.

De Dombay elég becsületes volt arra, elhíttetni magával, hogy igaz szerelem köti a leányhoz. Hisz örök kapcsokkal akarta magához fűzni. Egy egész életen át vele akart maradni, hogy együtt bolyongjanak a földi ösvényeken elválaszthatlanul, a míg végre folyásukat egy nagy szózat meg nem állítja és egyik, vagy másik alá ne szálljon abba a homályba, a melyet örökkévalóságnak nevezünk sötét tudatlanságunkban.

Sok szerelme volt előzőleg Dombaynak. Annyi, hogy egyik-másik lángjának még a nevét is elfelejtette. Apró csillagok kerengtek lelki világának láthatárán, de egyik sem fénylett sokáig. Aláhulltak egymásután a kietlen éjszakába s lángjuk kialudt, mint mikor nyári éjszakán a feneketlen égbolt mélyén hirtelen kigyul a meteor, azután elhamvad a fénye. Mámoros volt sokszor egy-egy női szemtől; elkábult egy-egy öleléstől. De csakhamar nevetve ment tovább s szív érintetlen maradt.

Csak egy leányka volt, a ki a szokottnál tovább láncolta le. Egy kertész tizenhat éves lánya: Erzsébet. Sápadt, kissé szomorú leányka volt. Szépsége nem volt tündöklő, de egy fájdalmas vonás ajkai közül mélyen meghatotta a férfit. Hangjában volt valami, a mi sejtelmesen érintette Dombay szívét. Mintha valami kifejezhetetlen meghasonlásrezgette volna ezt a hangot s Dombay úgy el tudta hallgatni

mint valamely csodás zenét, a melynek titkos hangszerei vannak.

Ez a mámor hosszabb ideig tartott, mint a többi. De azután elmúlt ez is.

Egy alkalommal, a mikor a leányt átölelve tartotta s csodás barna szemeibe pillantott, elragadtatásában egy ereklyét adott neki. Kicsiny, szivalaku arany medaillon volt, aranyláncon.

— Fogadd tőlem ezt kedvesem. A tartós boldogság ereklyéje ez. A mig ezt a sziveden viseled, szerelmem el nem enyészik.

Azt sem tudta, mi készítette erre? Ki adta ajkára e szavakat, mi indította e gyöngédségre? A szerelem kábulata sokszor bolondságra ragadja a férfit. Néha olyanra, a mely egykor végzetessé is válhatik. Most már nem gondolt erre Dombay. A kis fájdalmas arcú Erzsébet ott volt a többi elfelejtettek közt. Emléke rég nem ujult föl; hangjának rezgése nem vibrált már a szívében.

*

De mégis: az utolsó zárszámadás estéjén, a mikor még egyszer végig futott emlékein, újra látta képzeletben a leánykát. Két nappal eljegyzése előtt nagy autodafét tartott. Elégette, porrá hamvasztotta a régi leveleket, szerelmi apró emléktárgyakat, hajfürtöket, száradt virágokat, rózsaszín és kék szalagokat. Csupa néma és beszédes tanui a kedves multnak.

Mosolygott, valahányszor egy-egy különösebb emléktárgy akadt a kezébe. Hány volt e nők között, a ki megcsalta, hány volt közöttük, a kit ő csalt meg? S nem volt-e igaza mindkettőnek: a férfinak, nőnek egyaránt, ha csalt? Tévelygés az ember sorsa. S a szerelemé még inkább az.

Csak akkor nem mosolygott, a mikor a kis Erzsébet két levele került a kezébe. Az egyikben azt írta, hogy egy bizonyos estét sohasem fog elfeledni, a másikban azt, hogy az aranyzív-ereklyét a szívében fogja viselni, addig, amig *reménye* lesz. A «remény» kifejezés nagy jelentőségű volt Erzsébet ajkán. Ha nagyot, meghatót, életére kiható dolgot akart kifejezni, azt mind egy gyűjtő fogalomba zárta és ez a fogalom a remény fogalma volt.

S mialatt a két levelet forgatta, egyszerre képzeletében alakot öltött a leány. Látta ajkai körül a fájdalmas kifejezést, arcán a szomoru vonást, mintha mindenkinek hirdette volna,

hogy ő a szenvedésre született és fájdalom a sorsa.

— Vajjon mi lett belőle? — kérde magában Dombay. — Vajjon gondol-e rám? Vagy viseli-e még szívében az ereklyét? Szegényke! Ugy látszott, mintha szeretett volna! A mikor elmaradtam tőle, nem szaladgált utánam, mint a többi. Nem csinált tragikus jelenetet, nem sirt, rimánkodott. Vagy megadta magát csöndesen a sorsának, vagy elenyészett a szerelem a szívéből, mint az enyémből. Ajh! Mindegy — tevé hozzá gyöngé sóhajtással — eredj a többi után!

S beledobta a két levelet a kandallóba, a hol a többi szerelmi emlék égett és lángolt...

*

Másnap megtette szokásos látogatását a tündöklő Deér Máriánál. A szobaleány ösmerte és szó nélkül behocsátotta a szobákba, a melyeken át leendő menyasszonyának budoárjába juthatott. Végig haladt a neszfogó szőnyegeken. S mialatt ment, csodálatos, rejtelmes és megfoghatlan eszmeláncolat folytán eszébe jutott a kis, szomoru Erzsébet.

— Hallucinálok? — kérde magában — valósággal, mintha annak a kis leánynak sajátságosan rezgő, fájdalmas hangját hallanám, a mely úgy tépi a szívemet, mintha késsel vagdálnák.

A pompás budoár portierje kissé félre volt huzva s látta, a mint Mária pompás alakjával féloldalt fordul s kezében tart valami csillogó tárgyat.

Dombay megállt egy percre.

— Mi ez? — kérde a delnő valakitől, a kit Dombay nem látott, mert a függöny eltakarta. — Tréfál velem, kisasszony?

— Nem tréfálok — volt a válasz s Dombay érzé, a mint a szívébe nyilallik újra egy emlék. Valósággal a kis Erzsébet hangja volt. Senki más így beszélni nem tudott; senki másnak a hangjában ennyi fájdalom nem jelentkezett. De mintha ennek a hangnak most több érce lett volna. Mintha megerősítette volna valami: talán a kétségbeesés.

Dombay nem akart hallgatózni. De lábai, mintha gyökeret vertek volna, nem vitték tovább. Megállt.

— Mit jelentsen ez? — kérde tovább Mária.

— Elhoztam önnek ajándékba. Fogadja el tőlem. Ereklye ez. Mindekkoráig a szívében viseltem, mert az a jóslat van kötve hozzá,

hogy boldogságot őriz, a mig remény van a szívben. Az enyémben már nincs. A mai napig volt, de most már vége. A ki adta, nem szeret már. Őrizze hát az ön boldogságát. Nincs más óhajomás, csak az, hogy boldog legyen.

Azután néhány másodpercig Dombay nem hallott semmi szót. Csak valami zokogás félet, a mely feltört egy fájdalmas szívből. Milyen zokogás volt ez! Kicsiny kis hang volt, de mintha messziről jött volna, onnan: az örök fájdalom birodalmából, a hol minden könnyé változik. A férfi érzé, hogy lelkét nagy érzés rázta meg.

S mi volt most ez? A szép Mária megragadott. Hangját fölemelte s egek! Milyen rikácsoló hang volt ez! Egészen átváltozott s mint a furia úgy dobta az aranyereklyét a láthatlan leány elé.

— Vigye! — kiáltá feldühödve — kiesoda maga, hogy nekem ajándékot mer adni? Nem akarná-e velem elhítenni, hogy vőlegényem adta önnek ezt a medaillont? Takarodjék ki!

A zokogás elnémult s Dombay rémülve hallotta e rikácsoló hangot. A hol ő állt, ott sötétebb volt, mint a boudoirban s így, a mikor Mária arccal feléje fordult nem láthatta a férfit, de a férfi jól látta őt. A harag mintha letörölte volna minden szépségét. Oly torz, oly visszataszító volt vonagló ajka, sápadt arca.

Dombay hirtelen megfordult s szó nélkül eltávozott arra, a merről jött. Lenn a kapuban néhány lépésnyi távolságban megállt s várt valakit. Csakhamar meg is jelent a kis Erzsé-

bet. Nem nézett se jobbra, se balra. Csak mohón igyekezett elrejtetni keblében valamit. Dombay látta, hogy az ereklye volt, a melyet nem akartak elfogadni tőle. Szemeiben a könnyek nyoma még látható volt. Arcán a fájdalmas vonás még szebb, még meghatóbb volt.

E pillanat volt az eljegyzés pillanata. Egy perccel előbb még szánalom volt a szívében; ez a szánalom most hirtelen mély és örök szerelemmé változott. Ki tudná megmagyarázni, hogyan változnak át így az érzékek.

Odalépett a leány mellé s megfogta a kezét. Erzsébet fölpillantott hozzá s arca még sápadtabb volt, mint azelőtt.

— Isten önnel! — mondá végre ugyanazzal a vibráló hanggal, a mely Dombay lelkét úgy megrázta — legyen boldog.

— Hát nem volt semmi reményed már? kérdé a férfi — hogy szabadulni akartál az ereklyétől?

A leány kérdőleg nézett rá, de aztán felelt:

— Nem volt reményem és nincs is.

— Pedig lehet és legyen szegény kis Erzsébet! — szólt a férfi és kezét el nem bocsátva vezetni kezdte. A leány követte s csodálatos! A fájdalmas vonás eltűnt arczáról és soha vissza nem tért többé . . . .

*

— A férfiak hűtlenek és hálátlanok — mondá a tündöklő Mária, a mikor még aznap megkapta Dombay levelét — ez a férfit nem érdekes a szerelemre . . . .

Azelőtt és azután

Irtta Michel Provius

Giverdet
Giverdet-né
Dr. Gélatin
Egy virágkereskedő

I. JELENET

Giverdet (ágyában, betegen, izgatottan lesi Gélatin dr. arc-kifejezését, aki pulzusát tapogatja).

— Nos?

Gélatin dr. (óráját zsebre dugva)

— Száztizenkettő! . . . . Az operáció elkerülhetetlen!

Giverdet (felugorva)

— Operáció! . . . Hát olyan veszélyes az állapotom?

Gélatin dr.

— Ne izgassa fel magát! . . . Most még nem veszélyes, de holnap veszélyes lehet, ha ma meg nem operálok!

Giverdet

— Meg fog menteni, ugy-e, doktor ur? . . . Kedves doktor ur? . . .

Gélatin dr.

— Persze. Persze.

Giverdet

— Mikor jól érzi magát az ember, ugy beszél, mintha éppenséggel nem ragaszkodna az élethez; de mikor aztán egyszerre szembe találja magát az . . . az izével, akkor ösztönszerűleg elrémül! . . . Ön ért engem, ugy-e, doktor ur!

Gélatin dr.

— Nagyon jól értem Önt . . . Csak legyen nyugodt.

Giverdet (elérzékenyülve)

— Szegény feleségem! . . . Szegény gyermekeim!

Gélatin dr.

— De az istenért, ne izgassa fel magát!

Giverdet

— Ön már régóta ismer engem . . . Nem vagyok valami nagyon gazdag — jó módban élek, annyi az egész, — de ha megment engem, nem lesz hálátlannal dolga! . . . Vagyonom fele . . .

Gélatin dr. (mosolyogva)

— Annyit nem kívánok. Első sorban barátja vagyok. Ne féljen hát semmit!

Giverdet

— Nem félek. (Rövid szünet után) És mikor lesz az?

Gélatin dr.

— Holnap reggel.

Giverdet

— Holnap! (Nyöszörögve) Ah! az egészség, az egészség, milyen megbecsülhetetlen kincs!

Gélatin dr. (indulni készül)

— Pihenje ki magát, ez a fődolog! . . . Igyekeztek aludni . . . . este még visszajövök!

Giverdet (nyugtalanul)

— Minek?

Gélatin dr.

— Nos hát . . . egy kicsit csevegni, mielőtt hazamennék. (Biztatva) Gondoljon azokra a

pompás vadászkirándulásokra, melyeket még e nyáron megteszünk!

Giverdet

— Ah! a vadászat!

Az előszobában

Giverdet-né (a doktorhoz)

— Milyenek találja?

Gélatin dr. (aggodalmasan)

— Nem jól! . . . Legfőbb ideje! . . .

Giverdet-né

— De nem kell semmitől sem tartani, ugy-e?

Gélatin dr.

— Mindig el kell készülni a legrosszabbra, mikor ilyen operációt kénytelen végezni az ember! . . . Hiszen megmondtam Önnek, nagyon soká vártunk vele! . . .

Giverdet-né (sirva)

— Ah! Doktor ur!

Gélatin dr.

— De azért még mindig van egy szerencsés eshetőségünk a kettő között . . . és a gondviselés! Ne sirjon! A betegnek nem szabad észrevennie, hogy ön sirt! — Isten önnel, asszonyom! A vizontlátásra!

II. JELENET

Hat hónappal később

Giverdet (viruló egészségben, vidám kedvben, kajaipját fülére huzva, égő szivarral szájában, kísétálni készül)

Giverdet-né

— Hová mégy, kedvesem?

Giverdet

— Egy kicsit fel s alá sétálok a boulevardokon, egy órára a klubba megyek, aztán hazajövök.

Giverdet-né

— Azt hiszem, illendő volna beszólnod Gélatin doktorhoz.

Giverdet

— A doktorhoz?

Giverdet-né

— Persze! Ide s tova négy hónapja lesz, hogy fellábadtál, és még nem voltál nála!

Giverdet

— Bocsánat, tettem nála egy köszönő látogatást.

Giverdet-né

— Az kevés! Az operáció előtt gyakran nálunk ebédelt; most úgy tűnhetik fel a dolog, mintha huzódnánk tőle. Utóvégre is, ne feledd, hogy megmentette az életedet!

Giverdet

— Oh! Megmentette az életemet! . . .

Hiszen ő maga megvallotta nekem, az operáció előtt való napon, hogy az egész nagyon jelentéktelen dolog volt.

Giverdet-né

— Igen, de nekem meg bizalmasan elárulta, hogy ellenkezőleg nagyon komoly volt a dolog!

Giverdet

— Hogy működésének fontosságát emelje!

Giverdet-né

— Igazságtalan vagy. Gélatin mindig kitűnően viselkedett velünk szemben.

Giverdet

— Az igaz, de hát utóvégre is, ha olyan nagyon beteg lettem volna, csak nem gyógyultam volna meg öt hét alatt.

Giverdet-né

— Ez csak azt bizonyítja, hogy jól sikerült az operáció és hogy jó kezelésben és gondos ápolásban részesültél.

Giverdet

— Sikerült operáció! Sikerült operáció! . . . Ej! Tudod-e, mit ígértem akkor neki?

Giverdet-né

— Tudom, vagyonod felét emlegetted . . .

Giverdet

— Igen, egy kétségbeesett pillanatban . . . Elismerem, szörnyen féltem! Az megeshetik mindenkivel! Azt mondtam neki: «Kedves doktor ur, mentsen meg és vagyonom fele az Öné!»

Giverdet-né

— Az ilyesmit az ember mondani szokta . . .

Giverdet

— Annélkül, hogy megtenné, az világos! . . . Mindamellet ez a kifejezés már jelentékenyebb honorárium adására kényszerít! Magam sem tudom: tizenötezer frank! . . . tizezer! . . .

Giverdet-né

— Hátha megkerülhetnők a nehézséget! . . . Minthogy a doktor barátainkhoz tartozik, talán pénz helyett valami . . . műtárgyat adhatnánk neki.

Giverdet

— Műtárgyak? . . . Ez aztán az eszme!

Giverdet-né

— Tudod, már ezer frankon gyönyörű dolgokat kaphatni!

Giverdet

— Igen, igen . . . ezer frankon! . . . vagy mondjunk akár ezerkétszázat! . . . Utóvégre is kell, hogy hálásnak, mutatkozzék az em-

ber! . . . Pompás eszme! . . . Műtárgy. Sőt
ugy találom, hogy ez sokkal diszkrétebb . . .
kevésbé brutális a pénznél!

Giverdet-né

— Egy csoportozat, vagy egy szobrocska
pompásan veszi ki magát a szalonban . . . a
kandalló fölött.

Giverdet

— Belevésztünk egy ajánlatot: *Gélatin Péter
dr. úrnak, a barátság és háladatosság jeléül.*
Az orvosok nagyon szeretik az ilyesmit . . .
ez reklámul szolgál páciensek előtt! . . . Ezzel
bizonyítják, hogy valamikor mégis csak meg-
mentettek egy betegüket!

Giverdet-né

— Utána fogsz nézni a dolognak?

Giverdet

— Még ma.

Giverdet-né

— Talán jó volna egy *Dávid, amint Góliáthot
megölte?*

Giverdet

— A levágott fejjel? . . . Egy sebész fogadó
termébe, ez nem nagyon szerencsés válasz-
tás volna! Jobb szeretnék egy *Vénuszt.*

Giverdet-né

— Ez egy kissé frivol.

Giverdet

— Hát akkor egy *florenczi énekest*, . . .
vagy Hippokratés mellszobrát, vagy . . . külön-
ben majd meglátom.

Giverdet-né

— Várj csak! . . . Jó volna, ha elébb elmen-
nél a doktorhoz és egy kicsit puhatolódznál
nála; mert ha esetleg honoráriumra számít,
képes volna a műtárgyat külön ajándéknak
tekinteni.

Giverdet

— Az ördögbe is, igazad van! . . . Elme-
gyek elébb hozzá . . . Ha már áldozni kény-
telen az ember, jobb minél előbb!

(Elmegy).

III. JELENET

Este, Giverdet-éknél

Giverdet (ajtóstul berohanva)

— Tudod, mi az ujság?

Giverdet-né

— Micsoda ujság?

Giverdet

— Gélatin meghalt!

Giverdet-né (megdöbbenve)

— Meghalt?

Giverdet

— Hirtelen! . . . kocsijában, ma reggel, mikor
orvosi látogatásait tette! . . . Mikor hozzá men-
tem, ott tudtam meg . . . Látod, mennyire
felizgatott ez a hír. — Egészen ki vagyok
merülve. Szinte szóhoz se tudok jönni. Ilyen
meglepetés! Egészen ki vagyok cserélve.

Giverdet-né

— Szegény doktor! . . . Lám, hiába ismeri
az ember a betegségeket! . . . Igazán, derék
ember volt!

Giverdet

— Az volt, derék ember . . . a szó igazi
értelmében . . . önzetlen, odaadó . . . és
nagyon ügyes! . . . mert utóvégre is, engem
ő mentett meg, az tagadhatatlan! Sajnálom
is, igazán sajnálom, hogy olyan végzetessé
vált sorsa.

Giverdet-né

— Igen, ez nagy veszteség! . . . Vannak
itt rokonai?

Giverdet

— Dehogy, hisz tudod, csak az az egy
unokaöccse volt, aki tavaly halt meg!

Giverdet-né

— Ki fogja hát elkísérni?

Giverdet

— Oh! Barátjai nem fognak hiányozni a
temetésén, hiszen egész Páris szerette és
becsülte . . . Aztán ott leszünk mi is!

Giverdet-né (szünet után)

— Arra gondolok, hogy mi voltaképpen tar-
tozunk neki . . . Minthogy nincsenek örökösei,
szó sem lehet már honoráriumról vagy mű-
tárgyról.

Giverdet

— Az természetes! . . . Én már gondoltam
is valami pompás koszorúra.

Giverdet-né

— Igen, igen, épp ezt akartam neked mon-
dani.

Giverdet

— Ugy-e, te is azt hiszed?

Giverdet-né

— Igen, igen . . . szegény doktor! . . .
Meg fogja látni, hogy mi nem felejtettük el!

Giverdet (kételkedve)

— Oh! . . . Meg fogja látni! . . . Gondo-
lod? . . . Na de utóvégre, az mindegy, ez
kötelességünk, melyet teljesíteni kell . . .
Megyek rögtön koszorút rendelni.

(Elmegy).

IV. JELENET

A virágkereskedésben

A virágkereskedő (a Giverdet kérdéseire felelve)

— Ha tetszik, uram készíthetünk önnek valami nagyon szépet, természetes rózsákból körülbelül 300 frankért.

Giverdet (felugorva)

— Háromszáz frank! . . . Ennyit bizony nem szántam rá!

A virágkereskedő

— De utóvégre, uram, egy intim barátnak!

Giverdet

— Oh! Intim! . . . Mondtam, hogy intim barát? . . . Tudja, ez olyan intim barátság amilyen Párisban százával az ember szerez. Ha valakivel kétszer találkozott az ember, azt mondja, hogy intim barátja.

A virágkereskedő

— Akkor hát ajánlhatok egyet, százötven frankért . . . de ez bizony meglehető silány lesz.

Giverdet

— Silány! — Jobb semmit sem tenni, mint roszul! . . . Hát ötven frankért, művirágból, nem kaphatok?

A virágkereskedő

— Oh! uram, az ilyesmit nem is merném önnek ajánlani.

Giverdet

— Igen, igen igaza van! . . . Majd megbeszélem a dolgot nőmmel és aztán telefonálok önnek.

(Elmegy).

Giverdet (egyedül, hazafelé indulva)

— Háromszáz frank, az szörnyen drága! (Néhány pillanat múlva) Nem igen hiszem, hogy a holtak meglátják az élők cselekedeteit . . . ha egyszer meghaltak, vége! . . . Minek hát akkor ez a koszorú? . . . Gélatinnak nincsenek rokonai . . . Mi célja volna hát ennek a tiszteletnyilvánításnak? . . . Néhány virággal több vagy kevesebb, az mindegy . . . hiszen ugyanis annyit fog kapni! . . . holott egy buzgó ima . . . ha csakugyan túléli a testet a lélek . . . egy ájtatos ima sokkal többet ér majd neki! (gondolkodás után) — Igen, határozottan, ez többet ér, . . . nem kell koszorú! . . . Alapjában véve ez mindig bizonyos pózolás! . . . Aztán meg az igazi gyászt a szívében viseli az ember! . . .

Az áldozat

Írta Zsoldos László

A mikevári kastélyból isteni kilátás nyílik a völgykatlanba, a melyen szeszélyes cikornyákban siklik keresztül a szilaj, keskeny és kristályvizű hegyi patak. A katlan szegélyén pedig hegyek, megannyi lusta óriás állat, a hegyoldaltól föl egészen a tetőig sűrű, komor és főségesen vad fenyvesekkel, amelyek mint a sörte lepik be elnyult, hatalmas, merev tagjaikat. És ezek közt a hegyóriások közt a legmagasabbikon merednek égnek a mikevári kastély ódon, góth csúcsivei. Királyoknak való hely, a kiknek a rengeteg a birodalmuk.

Ebben a kastélyban él, mint az otffelejtt pók a fal szögletében, magába vonultan, zajtalanul, szinte némán, Erdély legszomorubb asszonya. Csak jár-ke, anélkül, hogy egy hangos szó is kiszaladna az ajkán. Ha beszél, suttog, ha nevet, azt hinnéd, sir. De nem igen hiheted; először, mert sohasem nevet, másodszor pedig, mivel senki idegent nem bocsát maga elé. Tudniillik férfit. Asszonyfélét még csak inkább, de férfit egy lelket sem. Elég volt neki ebből a fajtából.

*

Úgy történt a dolog, már régen, öt évvel ezelőtt, hogy Mikeváry grófot vadászaton valahogyan megghasította a vadkan. Szerencsétlenségére éppen a gyomrához tévedt az agyarával, s szegényt úgy hozták haza félholtan, mint aki nem éri meg a holnapot.

A házi orvos, aki szerencsére mindig kéznél volt a kastélyban, hamar előszedte öreg

műszereit, jól megmosta karbolos vízben, aztán neki gyürkőzött, és úgy ahogy, összevarrta a sebesült gyomrát. Nem volt valami remekmű, mert hiszen szebb varrások is vannak, de nem is volt kontármunka: a folytonossági hiány megszűnt. A veszedelem azonban ezzel korántsem ért véget, és a gróf is, Izabella grófné is, meg maga a félholtra ijedt orvosdoktor is abban a hiszemben volt, hogy Mikeváry belehal a sérüléseibe.

Ott feküdt az ágyon halványan, mozdulatlanul, erőtlenül, mint aki éppen csak a papot várja, hogy aztán örökre Istenhözadot mondjon ennek a nyughatatlan sártekének.

Kuruc vér csörgedezett benne, tehát természetes, hogy egy pillanatra sem vesztette el eszméletét; nagyon is magánál volt. Szúrós, szürke szeme révetegen kereste a feleségét, aki féltérdre ereszkedve guzsladt az ágya előtt. A szép, fiatal asszony egész belsejében reszketett, mint a nyárfalevél, és úgy érezte, hogy folyton, újra meg újra, szünetlenül rázza a hideg. De azért szeme, az a nagy, mélytűzű, fekete szem, száraz volt s finoman metszett, elegáns, kreol arcán halvány mosoly lebegett. Rendkívüli energia volt benne, s ha életébe került volna is, nem akarta, hogy ura az arcáról aggodalmat olvasson le.

— Most már jól vagy, édes, — szólt behizelgő hangon a grófnőhoz, noha közben a sírás szorongatta a torkát.

A beteg nem felelt, csak nézett rá hosszan, nyugtalanul, szinte őrjöngő tekintettel.

— Doktor — szólalt meg azután suttogva; de úgy látszik terhére volt a beszéd, mert csak a fölemelt két ujjával intett neki, hogy nincs szüksége a jelenlétére.

— Néhány percre kimehetek, — jegyezte meg az orvos, — de sokáig nem hagyhatom magára, méltóságos asszony.

Ezzel csöndesen visszavonult a szobából és behuzta maga után az ajtót.

— Mit akarsz mondani, édes? — hajolt most egészen a gróf párnája fölé Izabella és meg akarta csókolni gyöngeségtől izzadt homlokát.

Mikeváry elhárította a kezével.

— Eredj asszony, mellőlem. Rettenetesen szép vagy és nekem, mielőtt meghalok, meg kell örülnöm attól a gondolattól, hogy én a kriptában fekszem majd hidegen és tehetetlenül, s te addig idefönt mást fogsz szeretni . . . Ne, ne tiltakozzál, — mikor a grófné iszonyattal csapta össze a kezét erre a gyanúsításra — tudom, hogy ennek így kell lennie.

— Ha meghaltam, majd megsiratsz, nagyon, mert szeretted, és viseled értem a gyászruhát, a meddig csak lehet. De a mély gyász pompásan fog illeni a te gyönyörű arcodnak, s te, ha ugyan egyáltalában lehetsz még szebb, szebb leszel az én siratásomban, mint szerelmemben voltál. Iszonyu, iszonyu ez, Izabella, és engem nem az a rongyos vadkan, hanem a téboly öl meg, hogy téged, aki utánam is ragyogni és virulni fogsz, rajtam kívül más ember is szerethessen majd, Izabella. És — nyöszörögte magából kikelten, — majd átkarolja igéző derekadat, és csókfaival szórja teli azt a te gyönyörű, kerek, fehér válladat. És te türni fogod és ziháló szép melleddre kigyózva omlik majd rá a kibomlott hajad . . .

Szeme, mint az örülté, zavarosan ide-oda ugrált az üregében; napsütötte, férfias arcán kimondhatatlan fájdalom vonaglott.

— Mert te szép vagy, Izabella, örületesen szép, — hörögte, miközben sikertelen kísérletet tett, hogy felüljön az ágyban. Visszahanyatlott; csak szeme forgott még a felesége felé.

Az asszony, ki eddig jóformán megdermedve hallgatta ezeket a rémületes szavakat, most,

hogyan a gróf megmozdult, egyszerre megrázkódott. Úgy látszott, mintha a beszéd alatt néhány percre elfeledte volna, hol van és mi is történik körülötte; most azonban hirtelen ismét tudatára ébredt a valóságnak. Izgatottan huzta végig tenyerét a homlokán; egy pillanatig, mintha tétován keresett volna valamit, aztán meglátta az asztalon a görbehegyű éles műtő-ollót, ami ott hevert a többi varróeszközzel együtt a nyitott etűi-ben, vad örömsikolylyal fölkapta, s a tükör elé szaladva, mint a villám, jobbról-balról beledöfött-, vágott-, nyírta a gyönyörű kreol arcába, hogy csak úgy pattant ki belőle a vér mindenfelé.

— Így majd senki sem fog szeretni, Kálmán, senki sem fog szeretni!

És gyors mozdulattal feltépte nyakánál a pongyolát, s a vállán durván visszagyűrve, valóságos kéjjel döfte ott is vakító fehér, gyöngye bőrrebe.

— Senki se fog . . .

Valószínűleg a férj kiálthatott, vagy lehet, hogy Izabella grófné sikoltozása hallatszott ki a harmadik szobába, elég az hozzá, hogy az ajtó ebben a pillanatban kitérült és berothant az orvos. Egy pillanat alatt kicsavarta az ollót a kezéből, aztán az egész asszonyt fölnyalábolva, az ajtóhoz ugrott, bekiáltotta a szobalányt, meg a komornikot és sebtiben kimosta s annak rendje és módja szerint kötözte a hevesen vérző sebeket. Aztán lehúzták róla a ruhát és befektették az ágyba, ahol hozzáfoghattak az élesztéshez, minthogy a grófné, amint az orvos kicsavarta kezéből az ollót, a nagy lelki és testi megrázkódtatástól menten elájult. És mostan ott feküdt alétlan, mozdulatlanul.

Férje, amint szemét feléje fordította, és látta elkötött vállát és bepólyázott arcát, a maga halálos vergődésében csak az ajkát mozgatta. Mintha talán azt akarta volna mondani:

— Hej, ha én ezért az asszonyért még élhetnék egy pár esztendeig!

*

És a csoda megtörtént: Mikeváry gróf föl-épült.

Akkorra már a feleségének is behegedtek a sebei s vállán is, arcán is mindenütt friss, girbe-görbe piros forradások emlékeztettek arra a rendkívüli szenvedélyre és lelki nagyságra, a mely a mosolygó, üde, azelőtt szép

de most már bizony kissé megferdült vonások mögött rejtőzött.

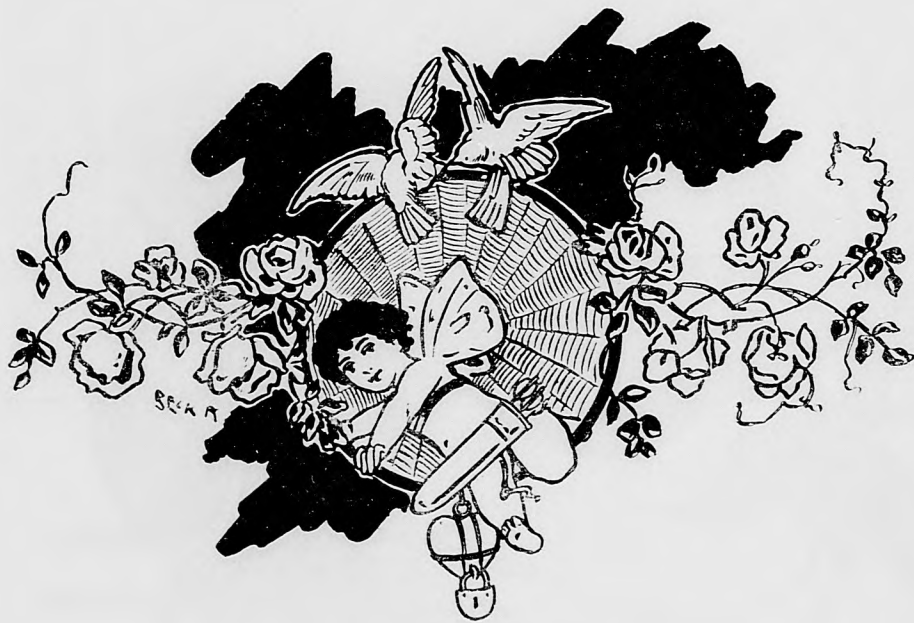
Ura, a gróf, hálával, sőt a csodálat bizonyos nemével csókolgatta keskeny, fehér kezét (ezen nem voltak sebhelyek) és forradásos arcát.

— Micsoda nagy asszony vagy te, Izabella... Hanem az arc, bár nem volt csúf, de most már csak árnyéka volt az előbbeni nagy szépségnek, s a váll is, noha kerek volt, már nem mindenütt volt olyan vakítóan fehér. A sebhelyek pirosak voltak, később rózsaszínűek lettek s végül megsárgultak, mint a pergament. Az pedig nem csókolni való s a lelki elragadtatás néhány hónapja után Mikevály gróf is szivesebben csókolta már a feleségének a sima, fehér kezét, mint pl. az arcát. Utóbb csupán a kezét csókolta, míg az arcát, ezt az össze-vissza vagdalt különös arcot, valósággal meguntta. Mivel pedig a kéz egymagában mégsem az egész asszony, a gróf lassacskán be-beutazgatott Kolozsvárra, ahol apró kalandjai akadtak. Később pedig módfelett egyhangunak találta a mikevári életet (mert vadász-sportra többé nem igen gondolhatott), s megválasztatta magát képviselőnek, hogy valami szórakozása legyen.

Természetesen feljött Budapestre, ahol igen sokat időzött; még pedig nem annyira politikai körökben, mint inkább nők társaságában. Haza már inkább csak irt, mint ment; igaz, hogy levelei nagyon szépek és gyöngéddek voltak. Sőt az asszonyt is hívta, jőjjön fel lakni a fővárosba. Itt majd te is — ugymond — szórakozást találsz.

Csak hogy Izabella grófné nem jött. Nem akart szórakozni. Eléggé szórakoztatták az emlékei: egy férj, aki fél meghalni, mert holta után más férfi fogja szeretni a feleségét; s egy asszony, aki meghozza a legnagyobb áldozatot: elrutítja magát az ura kedvéért s azután rájön, hogy a férfinak szépség kell az asszonyában, nem lelki fönység...

És azóta, mint az ott felejtett pók a fal szögletében, úgy él a mikevári kastélyban magába vonultan, zajtalanul, szinte némán, Erdély legszomorubb asszonya. Ha beszél: suttog, ha nevet: azt hinnéd, sír. De nem igen hiheted; először, mert sohasem nevet, másodsor pedig, mivel senki idegent nem bocsát maga elé. Tudniillik férfit. Elég volt neki ebből a fajtából.

Egyedül . . .

*At muezzim a méla éjszakába
Meregve zengi bánatos dalát;
At Bosporuson rezg a hold sugára
S a szellő hordja rózsák illatát.*

*Ábrándosan dalsól a bokrok alján
At csalogány, — mormognak a habok,
Susog a lomb hatalmas kölgyek galyján
És én — zokogva rád gondolok. . .*

Szilágyi Ferenc

A cim- és lakjegyzék haszna

Irla ○○○○○○○○
Alphonse Allais

Humoros karcolat

Csakugyan, hiába keresgéltem emlékeim között, lehetetlen volt visszaemlékezni arra az úrra, aki olyan szívélyesen nyújtotta felém a kezét.

Vagyis inkább olyan homályosan emlékeztem reá, mint valakire, akit alighanem láttam már valahol. De hol? de mikor? de milyen körülmények között?

— Mindenkire rákerül a sor, szólt kedélyesen. Nehány év előtt ön ismert meg engem; ma én ismertem meg önt!

És hozzátette:

Duval-Housset Péter vagyok, fakereskedő Tréville-ben.

Tettettem, mintha meg volnék zavarodva, mintha restelleném a feledékenységemet. Hogy is lehetett rögtön meg nem ismernem Duval-Housset urat, akivel Tréville-ben ismerkedtem meg és akivel aztán Párisban újra találkoztam? . . .

Megjegyzendő, hogy soha életemben nem voltam Tréville városában!

Ennek a históriája csakugyan fura egy história!

— — — — —

Néhány év előtt George Auriol barátommal (aki tudvalevőleg Franciaország második humoristája, — az elsőt én nem nevezhetem meg,

az igazi szerény ember nem szokott önnön-magáról beszélni . . .) tehát George barátommal künn ültünk a Grand-Café terraszán; a szomszéd asztalnál pedig egy vidékinek látszó uri ember ült egy korsó sör társaságában . . .

Mint hogy nagyon meleg volt, ez az ur egy székre tette a kalapját és ennek béléseben George barátom kényelmesen elolvashatta a kalapos nevét és lakcímét: *P. Savigny, rue de la Halle à Tréville*.

Azzal a komolysággal, melyet Auriol barátom kizárólag az ilyes fajta mókáira szokott tartogatni, elkezdte fikszirozni a mi szomszédunkat; azután hirtelen nagyon udvariasan megszólította:

— Bocsánat, uram, nem Tréville-be való ön?

— De igen, felelé amaz, hasztalan iparkodván visszaemlékezni Auriol barátomra.

— Ah! mindjárt gondoltam; bizonyos voltam benne, hogy nem csalódom. Gyakran járok Trévilleben . . . Sőt van ott egy igen jó barátom, akit ön talán ismerni fog, Savigny, kalaposmester a rue de la Halleban.

— Hogy ismerem-e Savignyt! Hiszen testi-lelki jó barátom! . . . Nézze különben ezt a kalapot is nála vásároltam.

— Ah! csakugyan?

— Hogy ismerem-e Savignyt! . . . Már

gyerekkorunkban ismertük egymást, együtt jártunk iskolába. Tetu pajtások vagyunk, kérem; én csak Palinak szólitom, ő engem Petinek.

És most belebocsátkoztak egy végtelen hosszú társalgásba Trévilleről, amely helységnek az én George barátom néhány perc előtt még a nevét sem ismerte.

Én azonban megirigyelvén barátom babérait elhatároztam, hogy elcsipem tréfájának áldozatát. Hadd pukkadjon a gonosz kópé!

Egy hirtelen pillantást vetettem a nevezetes kalap belsejébe és megláttam ott a *P. D.-H* kezdőbetűket.

Néhány percre bementem a kávéházba, ott elővettem az általános cim- és lakjegyzéket és abban a Tréville-ről szóló helyen ráakadtam *P. D.-H.* úr teljes nevére.

Fakereskedők: Duval-Housset (Péter) etc.

Nagyon nyugodt arckifejezéssel visszatértem a helyemre és most én kezdtem fikszirozni a trévillei embert.

— Bocsánat, uram, ha tévedek. Nem Duval-Housset fakereskedő urhoz van szerencsém?

— De igen, uram, Duval-Housset Péter, szolgálatjára!

Képzhetik, mennyire meg volt lepetve Duval-Housset úr, mikor azt látta, hogy már megint akadt egy ismerőse, akit soha életében nem látott; hanem Auriol barátomat, azt kellett volna csak nézni, milyen elámult tekintetet vetett rám.

Valjon miféle boszorkánysággal sikerült kitalálnom ennek a becsületes embernek nevét és foglalkozását?

Én nyugodtan folytatám:

— Mondja kérem, még mindig az öreg Roux Tréville polgármester?

(Ott olvastam t. i. a címjegyzékben: — *Polgármester, id. Dr. Roux.*)

— Bizony már nem az. Most három hónapja temettük el a szegény öregot.

— Lám, lám! Pedig milyen derék ember

volt és azonfelül milyen kitűnő orvos! Mikor olyan súlyos betegségbe estem Tréville-ben, ő kezelte és két hét alatt talpra állított.

— Bizony nem fogják egyhamar pótolhatni ezt a kiváló embert!

Ezalatt Auriol barátom kiszimatolta az én cseletemet.

Ő is bement a kávéházba, kevés vártatva visszajött, és most kezdett csak élénkülni a mi beszélgetésünk Tréville fölött.

Duval-Housset úr nem hitt a füleinek.

— Terringettét! Kiáltott fel. Hisz önök jobban ismerik Tréville-t, mint én magam; a ki ott születtem és negyvenöt év óta ott lakom!

Mi pedig kedélyesen folytattuk:

— Hát Jobert, a kézmives, hogy van? Hát Durandeu, még mindig állatorvos? És az özvegy Lebedelné? Még mindig ő tartja a Hôtel de la Meuse-t? stb. stb.

Szóval, a cim- és lakjegyzék két oldalát, amely Trévilleről szólt, teljesen kimerítettük. (Auriol modern vandalizmuszsal kivágta a könyvből és az asztal alatt nagylelkűen a kezembe csusztatott egyet.)

Duval-Housset úr egészen elragadtatva egyre-másra fizette nekünk a sörös korsókat, amelyeket — sajnos! — nagyon hamar elfogyasztottunk, mert rekkenő hőség volt (azt hiszem, az imént már említettem?) és semmi sem csinál olyan szomjuságot, mintha az ember olyan vidékről beszél, melyet soha életében nem látott.

Akis iddogálás pompás vacsorával végződött, melyet Duval-Housset úr erőnek erejével ránk kényszerített.

Egynehányszor üritettük poharainkat új barátunk valamennyi földijének egészségére és éjfél tájban, ha valaki azt merte volna mondani nekünk, Auriolnak meg nekem, hogy nem vagyunk a legbensőbb barátságban Tréville egész lakosságával, az a valaki egy nagyon kellemetlen negyedórát szerzett volna magának.

Tücsök-bogarak a házaseletről

Irta Kampis János

Folytatás

Már éppen arról tartott rögtönzött értekezést, hogy milyen káros következményekkel jár az, ha az ember a tarka gyermekruhát a fehérenművel együtt áztatja, — mikor ama bizonyos forgószél berugta az ajtót és ott állott — fujva, lihegve — az ur.

Borítsa sűrű — ha nem is éppen lilaszínű — fátyol az ezután történeteket. Csupán annyit jegyez meg, ami különben is természetes, hogy a társas kirándulás elmarad, a fekele pettyes fátyol könnytől ázik és az ur egyedül megy Pestre.

Ott persze már elkésett s azért a kávéházba megy, ahol bosszuságában három kiflit eszik meg a habos kávéjához.

Vannak férjek, akik az ilyen helyzetet arra használják fel, hogy felkeressék a kompániát és csupa felháborodásból úgy nevezett *görbe napot* (és éjszákát) csináljanak.

A mi emberünknek azonban történetesen nincs kompaniája (mellesleg mondva: pénze sincs), ennél fogva egészen más elhatározásra jut.

Elhatározza, hogy ez így tovább nem mehet.

Még sem járja, hogy az ember egy napig se élvezhesse a csendes házi békét, amelyről a poéták annyit énekeltek — a házasságuk előtt.

Hazamegy, úgy tesz, mintha semmi sem történt volna és nyugodtan megbeszéli az asszonnyal a mától számítandó *új élet* programját.

Diktum-faktum. Fizet, távozik és még esti hat óra sincs, mikor otthon benyílik a nappaliba.

Ott a következő bájos családi kép tárul a belépő elé.

Az ebédlő asztal, melyet barátságos lámpafény világít be. Az asszony harisnyát javít. János deák Richter-féle kövekből a Mátyás-templom tornyát igyekszik fölépíteni. Iluska nagy szuszogások között babaruhát varr, miközben a szája szélén kidugja a nyelvét. Miczike és Böske a földön ülve a babaruhával játszanak. Margitka, a legkisebb, a kocsijában ül és komoly elmélyedéssel szopja — a hüvelykujját.

És most engedjék meg, hogy a következőket drámai párbeszédnek alakjában adhassam elő.

Az összes jelenlevők (Margitka kivételével) mind azt a zoltárt fújják, amely így kezdődik: „Hogyha egyszer menyecske lesz ebből a lányból.“ Amint az ur belép, a nóta hirtelen félbeszakad és zavaros felkiáltások hangzanak fel: „Jé! itt a papa! —

Jaj, papuskám, papuskám! — Mit hoztál papa? — stb. stb.

Az ur. Szervuztok, gyerekek. Nem hoztam semmit. A boltokban minden kifogyott. Majd holnap. (Általános pacsí és csokolódzás, amiben az asszony is részesül.)

Iluska. Mama, most az én nótámat! Azt, hogy „Lányok, lányok . . .“

Az ur. Ne danoljatok most. Beszélni akarok a mamával. (Zsívaj.)

Az asszony. Csitt, gyerekek! (Az urhoz.) Mit akar beszélni?

Az ur. (Némi melegséggel.) Hát csak azt akartam magának egész őszintén megmondani, hogy . . .

Böske. (Torka szakadtából.) Na, Miczi, Miczi! Nézd mama, elveszi a babámat!

Az asszony. Adod oda mindjárt! Legyetek vesztég, mert rögtön elcsukom a játékot. (Az urhoz.) Hogy micsodát?

Az ur. Hát lássa, amint jöttem hazafelé, elgondoltam, hogy . . .

Iluska. (Velőtrázó sikoltással.) Jajajaj! Mama, jaj! Megszurtam a tűvel az ujjamat!

Az asszony. (Elkapja Iluska ujját és kiszopja.) Jaj, jaj, borzasztó! Na, eredj a papához, majd ő is ad rá puszit, aztán jó lesz.

Az ur. (Megadja a puszit.) Igen, igen, hanem okosabbat is tehetnél, mint hogy tűvel játszol.

Az asszony. Hiszen itt vagyok mellette. Ne törődjék maga ezzel.

Az ur. Na jó. Hát hagy folytassam . . .

Az asszony. Hiszen még el se kezdte.

Az ur. (Kissé izgatottan.) Kérem, ne ingereljen legalább maga. Majd csodálkozni fog, ha meghallja, hogy tulajdonképpen miről lesz szó. Nem kevesebbről, mint arról, hogy . . .

A *Mátyás templom tornya*. Brum-brum! (A Richter-féle építmény nagy robajjal összedől, a kövek szétgurulnak az asztalon s egy részük egyenesen a babaszobába zuhan. Általános felfordulás. Miczi és Böske sírva fakadnak, a mama és Iluska felugranak a székről, miközben Iluska elcsuszik egy kövön és elterül a padlón.)

Az asszony. (Jánoshoz.) Nem is tudom minek fogsz mindig ebbe bele. Ilyen zenebonát csinálni! A keresztapád is csak bajnak küldte ide ezt a vacakot.

Az ur. (Jánoshoz.) Szeded össze mindjárt? Egykettő és takarodj vele! (János a köveket könyveivel áztatja és berakja a dobozba, azután a lefőzetés lesujtó érzelmeivel sompolyog a szomszéd szobába.)

Az asszony. No de most már békeség legyen, az ember igazán egy szót sem beszélhet nyugodtan.

Az ur. Csakhogy maga is belátja. Én már kezdek kifogyni a türelmemből. Különben is csak azt akartam mondani, — hiszen később majd bővebben beszélhetünk felőle — hogy . . .

Julcsa. (Becsoszog.) Nagysága kérek öt krajczárt faszénre.

Az ur. Na ez már türhetetlen! (Kimegy, becsapja az ajtót, meg sem áll a szobájáig, ahol mint John Gabriel Borkman — sötét arczczal és nagy léptekkel jár fel s alá — a vacsoráig.)

Ime, már reám esteledett, pedig még a századrészt sem mondhattam el az ur apró boszuságainak.

Csak egyet mondok még el, először azért, mert ugy is a vacsora utáni időre esik, másodszor azért, mert ezen a téren különlegesség számba megy.

Arról az esetről van szó, mikor a férj — író.

Vacsora után mikor a gyerekek elaludtak, ünnepélyesen meghívja az asszonyt (akit gyengébb pillanataiban muzsájának szokott nevezni), hogy hallgassa meg új tragédiájának első felvonását, melyet az nap fejezett be.

Az asszony egy áldozatra szánt bárány megadásával foglal helyet az íróasztal előtt. Az ur szavalni kezd. Hol lágyan, hol suttogva, hol dühösen tombolva pattognak a jambusok; a rőfös dikciókban farka szővirágok nyílnak, édeskés tirádának zengenek és vaskos bombasztok puffognak. A leg-halásosabb jelenet után a nekihevült szerző — a hatást lesve — föltekint a feleségére, hogy megdicsőült arcából, olvadó tekintetéből lelkesedést, önbizalmat merítsen.

E helyett mi tárul szeme elé?

Az asszony, úgylátszik, az arc-gimnasztikában gyakorolja magát, mert elismerésre méltó erőfeszítést fejt ki a végből, hogy állkapsai száznegyvenöt foknyi tompa szöveget képezzenek; sőt ezt az ügyes mutatóvanyt azzal kombinálja, hogy az egyik lezárult szeme mellett a másikat nyitva maradásra kényszerítse.

Hát kérem: mindaz, amit eddig elmondtam, semmi ahhoz a hatáshoz képest, amit ez a gimnasztikai mutatóvany szerzőnél előidéz. Aki valaha látott és hallott szerzőt ebben az állapotában, az azt fogja mondani, hogy mellette a halálra sebzett sakál való-ságos szelid angóra-cica.

Ezek után vegyük szemügyre az érem másik oldalát, vagyis azokat az ártatlan összekülönbözéseket, melyeknél mint kezdeményező, az asszony szerepel.

Itt az első és főhely a férj kimaradásait illeti.

Szavahihető tudósok beszélik, hogy már a történelem előtti időkben is ez a kérdés szolgáltatott anyagot a legtartalmasabb vitákra a házasságok között. Az ó-korban nem kisebb ember, mint Szokratesz, a híres görög bölc, minden szabad óráját

arra fordította, hogy kedves nejét az éjjeli kimaradások rendkívüli hasznosságáról és szükségességéről meggyőzze. Azóta évezredek át a világ összes férjei ebben fáradsnak, fájdalom, nem nagyobb sikerrel, mint az ó-kori bölc, mert az asszonyok még a mai napig sincsenek meggyőzve.

A legélesebb elmék hasztalan termelték a legfényesebb indokolásokat. Hiába hozták kapcsolatba a kimaradásokat a humanizmus legszentebb követelményeivel s a modern kor legdrágább vívmányaival.

Az asztaltársaságok már nem is a szerdai vacsorák kedvéért alakulnak, hanem pusztán és kizárólag azért, hogy a nemzet legbecsesebb hagyományait ápolják és hogy szegény, nyomorult árva gyermekek számára meleg téli ruhát szerezzenek.

A politikai szövetségek és jótékony egyesületek választmányi üléseit tűzik ki este nyolc órára. Az egész világ ugy rendezkedett be, hogy az a férfi, aki az emberek közé, vagyis a klubba nem jár, egy lépést sem tehet előre, ha hivatalnok: mellőzik; ha üzletember: tönkre megy.

Prédikálhatja ezt a férj órákon át, — a kis makacs megszegi szép nyakát és hajthatatlan marad.

Ujabbban kitalálták az ugynevezett „hivatalos“ vacsorákat, az élet és halál urai, a főnökök tiszteletére.

A férj komoran tér haza a hivatalból.

Az asszony gyengéd kérdésére kifakad.

— Mégis csak sok, hogy az ember a talpnyalást most már a hivatalon kívül is folytassa.

A feleség részletesebb felvilágosításért eseng.

— Hát igaz is. Ma nyugodtan dolgozom, mikor egyszerre egy ivet tolnak az orrom alá, hogy írjam alá, ma este vacsora lesz a főnök tiszteletére. Hát szabad-e ellent mondanom? Hiszen ha megtagadom a részvételt, meglehet, hogy vége a karrieremnek. Rettenetes!

. . . Be van bizonyítva, hogy ma már ez sem ér semmit. A vihar kitör és kiméletlenül gázol keresztül a hivatalos tekintélyen, a kultura vívmányain, sőt foszlányokra tépi a humanizmus szent zászlaját is.

És mindez csak a preludium. Igazi erejével csak másnap működik a fürgeteg. Ehhez feltétlenül szükséges, hogy a férj késő éjjel vergődjék haza. Ezt a legtöbben — köteles tapintattal — a legteljesebb mértékben meg is teszik. De nem kerüli el a sorát az sem, aki például arra törekszik, hogy kapuzárás előtt érkezék haza. Mert ezeken az esteken még az az asszony is, aki különben tizenegy óráig szokott fenmaradni, már kilenc órakor lefekszik és ágyba kergeti a eselédet is, ugy, hogy az ur, ha fél tizkor jön is meg, már teljes éjjeli csendet talál a lakásában. Az asszony mély álmat szimulál, de valójában a másnapi prédikációt fogalmazza.

Egyéb gyakori okai az asszony részéről való hadüzenetnek például a következők.

Az asszony lelkére köti az urnak, hogy este nyolc órára pontosan jöjjön meg, mert vacsorára némi meglepetés várja. Az megígéri. A meglepetés:

kítűnő hagymás rostélyosok képében el is készül. Az ur azonban közbejött akadályok miatt csak háromnegyed kilenckor állít be, amikor a rostélyosok helyett ugyanannyi hagymás deszkadara-boeska kerül az asztalra.

Más.

Az ur este fél kilenckor három barátjával együtt nyit be és ugynevezett hamaros vacsorát kér.

Más.

Az asszony arra kéri az urát, hogy hozzon neki Pestről öt méter világoskék selyemszalagot. Az ur elfelejti, vagy pedig szórakozottságból három motring bordószínű horgoló-pamutot hoz.

És így tovább — a végtelenig.

Azok a nézeteltérések, melyekről eddig szóltam, mind reális alapokon nyugszanak.

Pedig vannak eszményi pörlekedések is. Ezek olyan dolgokról folynak, amelyek a valóságban nincsenek meg, sőt előre láthatólag nem is lesznek meg soha.

Ilyen például, mikor a házastársak azon vesznek össze, hogy milyen stíl szerint rendeznék be a lakásukat, — ha pénzük volna.

Vagy: férj és feleség karonfogva sétálnak a váci utcán. Bachruch ékszerész kirakata előtt az asszony rámutat egy pár fülbevalóra. Nagy aranykarikák, briliántokkal kirakva.

— Ha nagyon gazdag volna, megvenné nekem?
— Soha.

— Miért? Hiszen gyönyörűek.

— Ugyan, kérem, nem akasztana mindjárt egy pár aranymalomkövet a fülébe?

Satöbbi, satöbbi.

Másik eset.

A férj egy barátjával beszélt, aki éppen Olaszországból érkezett. Egész lelkesedéssel beszéli az asszonynak a hallottakat. Ah, veder Napoli, e morir! Hiába, mégis csak szép az az utazás. Ha pénze volna hozzá (ami melleleg mondva, sohasem lesz), ő is elmenne vagy két hétre. Hiszen ma már olyan egyszerű az ilyesmi.

Ő tehát kész volna elutazni — az asszony nélkül. Óriási vita s a végén: legalább nyolcnapos harag.

A kitérősek alaphangja többnyire ugyanaz. De a módszerek már lényegesen különböznek egymástól. Az ur dörgedelme rövid, de velős.

Ellenben az asszonyé hosszadalmas és egyre emelkedő. Sekszpir három tragédiát írt meg annyi szóból, amennyire az asszonynak szüksége, hogy álláspontját alaposan kifejthesse. Az ellentmondás ingerli. Száz szóra ezerrel felel.

A férj rendszerint be is látja, hogy nem marad más hátra, mint szó nélkül tűrni, mint omlik reá a szidalmak perzselő lavínája.

Legfeljebb magában, suttogva vigasztalja magát a bibliás ember híres belépő dalával: „Boldogok, kik az igazságért szenvednek háborúságot, mert övék a mennyország.”

És vigasztalhatja még azzal is, hogy mindez csak előkészület — a békülésre.

Mert a békülés — az csalhatatlanul bekövetkezik. De nem egyformán.

Legszokásosabbak a rohamos békülések. Az ur távozni készül. Az asszony félre fordított arccal nyújtja át a kért tiszta zsebkendőt. Az ur gyors iramodással átnyalábolja és hosszú csókot nyom az ajakára. Borura derü.

Ezt az asszony rendesen meg is várja. Minden percben kész a békére, de okvetlenül a férjnek kell megtennie az első lépést.

Vannak esetek — igaz, hogy nagyon ritkák, mikor a férj fölteszi magában, hogy: török-szakad, ő nem enged.

Ilyenkor rendkívül érdekes viszony keletkezik férj és feleség között. Az ugynevezett fél-fasé. Lát-szólag minden rendben van. Semmi harag. Szólnak egymáshoz, beszélgetnek is. A férj adja a gaval-lért. Udvarias, finom, szolgálatkész. Ha a feleségével az utcán találkozik, tüntetőleg kezét csókol neki. Azonban otthon is csók nélkül bucsúzik és ha az asszonyt kíséri, — úgy látszik, csupa tiszteletből — nem ajánlja föl neki a karját. Az asszony igéző pongyolában várja haza az urát, kedvence ételeit találja fel és valahányszor a boltba megy, mindig tud neki valami csekélységgel kedveskedni.

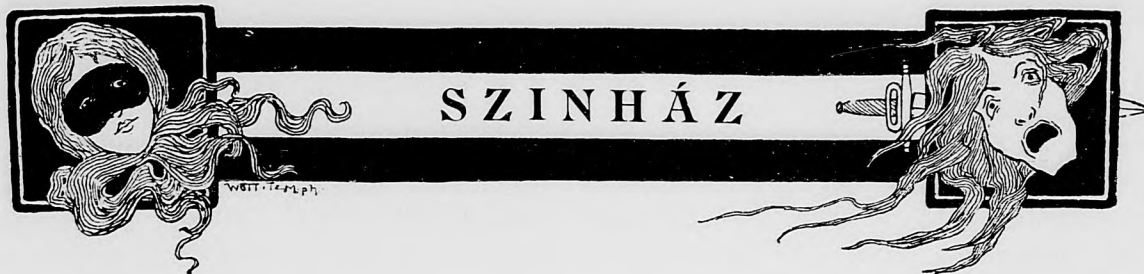
Nyolc-tíz nap mulva már egyikük sem biztos benne, hogy tulajdonképpen mi is volt az, ami fölött összeveszték. Mind a ketten szeretnének már békülni, de egyiküknek sincs hozzá bátorsága. Az asszony olyan szívdobogással jár az ura körül, mint egy fülíg szerelmes bakfis, az ur pedig olyan formán érzi magát, mint mikor diákkorában az ideálját várta — a polgári iskola kapuja előtt. Itt már csak a véletlen segít. Az asszonynak szálka ment az ujjába. Pirulva nyújtja oda a kezét az urának, hogy távolítsa el. A szálka előkerül, de a kis kacsó az erős férfikéz rabja marad s a következő pillanatban a remegő asszonyka ott piheg a férje kebelén.

Az ilyen békülésre valóságos mézes hetek következnek.

Férj és feleség alig bírnak a boldogságukkal. A férj minden szabad óráját az asszonynál tölti s ha néha mégis magára marad, végigtekint a házasság életén s így sóhajt fel:

„Asszonyok, asszonyok, ti édes asszonyok. Duzogó órangyalaink és imádott ellenségeink! Csak rajta: üldözzetek, kinozzatok, haragitsatok! Mi a ti ezernyi szeszélyetek ahhoz a mérhetetlen boldogsághoz képest, amelyben tőletek és csak tőletek részesülünk. Mik volnánk mi nélkületek? Hiszen ti vagytok a mi életünk célja és tartalma. Miattatok törekszünk a jóra, ti adtok lelkesedést, hitet, bizalmat az élet nehéz harcaiban, ti vigasztaltok csalódásainkban, ha elesüggedtünk, ti emeltek föl újra. Ti adjátok, ti nevelitek a mi aranyos gyermekeinket, ti vagytok a mi jó szellemeink, akikhez fohászkodunk, a mi élő lelkiismeretünk, melytől tanácsot kérünk és a mi hűséges szerelmeseink, akiknek tiszta ölelése földi üdvösségünk. Akárki mit beszéljen: mégis csak ti vagytok a mi érzelmvilágunk áldott királynői és mi a ti rossz, a ti bűnös, a ti lázadó, de mindig megtérő rabszolgáitok — utolsó leheletünkig!“

Vége.

Vidéki színészet.

Igazán csodálatos az a közöny, amelylyel a fővárosi sajtó a vidéki színészetet elpalástolja, holott igen célszerűnek tartanám, ha a fővárosi ujságok a vidéki színészetet némiképen előtérbe szorítanák színházi-rovatukban; nem csak azért, mert ez kötelessége volna minden színházi ügyekkel foglalkozó ujságnak, de abból az egyszerű okból is, hogy a főváros ama olvasó közönsége, mely speciel a színészeti események iránt érdeklődik, megkapja részletes tudósításait a vidéken működő szintársulatokról, ezeknek műsoráról. Érthetetlen az az izolálás, amely a vidéki színészetet dominálja. Pedig, találunk odakünn megemlítésre méltó momentumokat, érdekes előadásokat s mindenekelőtt olyan színészeket, kiknek talentuma kimagaslik a vidéki rípacs-zsenik közül. Legyünk igazságosak. Adjuk meg a vidéki színészetnek azt, amit megérdemel: a közérdeklődést. Ne tereljük figyelmünket egyedül a főváros színházi ügyeire, de vessünk egy pillantást a vidéki színészetre is. Ne elégedjünk meg azzal, hogy a napilapok csak hébe-korba emlékezzenek meg néhány sorban egy-egy nagyobb szabású vidéki társulatról. Mert, szerintem, a vidéki színészet addig nem fog méltó polcra, elismert nivóra emelkedni, míg a fővárosi sajtó részletes tudósításokat nem hoz róla. Érthetetlen ez a közöny. Fumigáljuk, lealacsonyítjuk a vidéki társulatokat, pedig a legtöbb nagyságunk onnan vágott magának ösvényt a fővárosi színházakhoz. Ritka az az eset, hogy valakit a vidékről direkt felszólítanak Budapestre. Mind magától jön. Kopogtat a Nemzeti színház ajtaján, bebocsáttatásért könyörög s legnagyobb sikerének talán ép

csak a könyörgést tekintheti. De aztán, mikor szorul a kapca, akkor kapkodnak jobbra-balra, vendégszerepeltetnek egy sereg színészt, csak épen azt az illetőt nem, kinek vendégszereplése sikerrel járna. És ez honnan ered? A vidéki színészet ismertetésének mellőzéséből. Ha rendesen irnának a vidéki társulatokról, ide fenn is tudnák, hol, merre vannak a jeles színészek, kikkel a mindjobban szélesedő űrt kitölthetnék.

Még nem is volt olyan rég, hogy a főváros kapuin kívül, a legtöbb vidéki városban alig volt képes felcseperedni a magyar színészet. Egyrészt a német muzsa akadályozta meg kifejlődésében, másrészt a közönség hideg, izolált magatartása szorította háttérbe. Erős önmehtagadás kellett ahhoz, hogy valaki felcsapjon vidéki színészdirektornak; alig akadtak egyesek, kik erre a veszélyes utra tértek volna, hol minduntalan a gaz, a burján, a tövis került elébük s megnehezítette a továbbhaladást. Ma ezek a viszonyok végre-valahára megszűntek s ha kissé széttekintünk az országban, azt fogjuk tapasztalni, hogy alig találunk várost, nem gyakran falut, hol a magyar szó diadalmasan ne járná be a színpadot; a közönség érdeklődni kezd a színház iránt, s joggal. Mert ma már nem kell attól tartania, hogy egy összetoborzott, csürhe népnek a torzjátékát láthatja, de gyönyörködhetik egy művészi nivón álló társulat remeklésében. A legjobb erőket látjuk koncentrálni egy-egy nagyobb társulatnál s az igazgató, nemcsak névleg fungál az élén, de tetteiben is bebizonyítja, hogy teljesen át van hatva hivatásától. Nem a szereplési viszketeg csábitja őket állásukra, hanem a művészi ambíció, a színészet iránti lelkesedés. És így van ez helyesen. A közönség pedig támogassa tovább a színhá-

zakat, mert eltekintve a szórakozás kellemességétől, tudását is kibővíti, látókörét kiszélesíti, s igen gyakran történeti érzékét fokozza, s egyáltalán alapul szolgál művelődésének emelésére.

Épen ezért fogjuk mi is pártját. A vidéki színészet sajtónkban ne legyen mostoha gyermekünk s ha a fővárosi színházakat torkig dédelgetjük, juttassunk a vidékieknek is egy csekély becézgetést.

*

Nagyváradon most Bölönyi intendáns társulata működik Follinusz igazgatása alatt s a szellős szinkörbe naponta elég szép közönséget vonz. Hogy ott a lelkesedés most nem éri el maximumát, annak oka részint a szinkör kényelmetlenségében, részint a tarthatatlan meleg időszakban keresendő. Mindamellet alig mulik el est, hogy zajos sikert ne aratna a társulat. Legujabban színre hozták Szigligeti Edének rég nem adott darabját, a «Lelenc»-et, melyet annak idején nálunk, a Nemzeti színházban, óriási érdeklődés mellett adtak elő. A darabon falusi levegő vonul át s az alakok eredeti rajza, a cselekvény egyszerűsége, a feszült jelenetek igen érdekessé teszik a darabot. Egy népdráma, melynek nyomott hangulatát csak a falusi jegyző kissé szintelen komikuma enyhíti. A darab tartalma ismeretes. Egy leány, Julcsa, szerelemből a hűn örvényére tévedt s miután nem tudja gyermekét a kellő gondozásba részesíteni, azt szülei házának ablakába helyezi s ott hagyja.

A leány bátyja meglátja a csecsemőt, észreveszi a pólyába dugott pénzt, magához veszi s a gyermeket a közeli patakba dobja, honnan azonban a szivtelen bátya huga kimentí a szegény gyermeket. Ebből származik a bonyodalom. Elhíresztelik, hogy a talált gyermek a fiatal leány szülöttje; Julcsa ezt nem nézheti s elárulja, hogy ő a talált gyermek anyja. Az utolsó felvonásban törvény elé kerül, hol azonban a vizsgáló bíró, a ki nem más, mint a leány elcsábítója, őt minden vád alól felmenti.

Ez a darab. A főszerepet *Fáy Szeréna* játszotta. Hisz tudják, ösmerik Önök ezt a művésznőt. — Játszott ő valaha idehaza is, a Nemzeti Színházban s Jászai Mari mellett a hősdramákban az első helyet foglalta el. Mikor el kellett hagynia a Nemzetit, nem tudtuk

milyen nagy veszteséget jelent ez a reper-toárra. Csak most látjuk, micsoda nagy színésznő volt Fáy Szeréna, kinek temperamentuma egyenesen ráutalta tehetségét a heroikus szerepkörre. Az idő mulik s Fáy Szeréna távol a főváros zajos színházi életétől, ma a kolozsvári Nemzeti színház díszét képezi. Valahányszor fellép — egy-egy ünnepszamba megy az az este. Szeretik, becézik, mert megvannak győződve arról, hogy ma ő az első művésznő a drámai hősnők sorában. A Lelenc előadásakor bebizonyította, hogy olyan színésznő, ki a szerep legkisebb részét is át tanulmányozza, meglátolja az egyes jeleneteket, keresi a legapróbb magot is, melyből még gyümölcsöt lehet teremteni. Előkelő s megfontolt játéka emeli természetességét, melylyel minden szerepét felruhazza. A hang modulációja, az arc markirozása, hozzájárulnak az alakítás emelésére. Tűz, belső szenvedély, korrekt gesztusok, hibátlan mimika jellemző tulajdonságai művészetének. A «Lelencben», újra bebizonyította teljesen kifejlett tehetségét. Mikor ott áll a kerítésnél és hallja, amint hugát gyanusítják, a megdöbbenés, a küzködés, hűnének egész átérzése fényes jelenetre adott alkalmat a kitűnő művésznőnek. S mikor odaáll atyja elé s bevallja, hogy övé a talált gyermek — az egész színház tombolva tapsolt Fáy Szerénának s a felvonás végétével számtalanszor függöny elé hívta. Nem fog sok időbe telni s Fáy Szerénát újra a budapesti Nemzeti Színház deszkáin láthatjuk, mert olyan művésznő nincs több az országban. A társulat törekvő, ambiciós tagjai közé tartoznak: Vásárhelyi Vilma, ki szintén a fővárosból került le Kolozsvárra s a társalgási darabokban elég jól megállja a helyét. Turchányi Olgáé a naiva-szerepkör, melyben nem egy sikere volt. Hírlík, hogy ezt a kedves művésznőt a Vigszínházhoz akarják szerződtetni. Ez csak hasznára válnék a műsornak. A férfiak közül említem: Kassait, Iványit, Nyárait, Mányait, kik a társulat jobb erőihez tartoznak.

Bölönyi intendáns az őszre újra bevonul a kolozsvári Nemzeti Színházba s a legérdekesebb premierekkel fogja gazdagítani műsorát. A társulatnak egy-két kiváló tagja van, kikre még a fővárosi színházak is büszkék lehetnének.

*

Kassán Leszkay András társulata működik. Leszkay, mint színigazgató elég szép nevet szerzett magának. Jól szervezett társulata van s repertoirején a dráma összes válfajai szerepelnek. Tragédia, színmű, vígjáték, bohózat, opera, operette.

E sokféleség azonban nem jelenti azt, hogy Leszkay társulata nem tudna valamennyiben helyt állni. Korántsem! Minden válfajban a legképzettebb színészek szerepelnek s olyan előadásról gondoskodnak, mely díszére válik még egy fővárosi színháznak is: sőt, merem állítani, olykor ebben a tekintetben messzire tulszárnyalja. Ezt pedig nem tudná elérni, ha a legjobb színészek nem szállanának sikra az

elsőbbségért. A verseny szép s nem ölt magára olyan jellegzetet, mint nálunk Budapesten, hol irigység, rosszakarat képezi az ilyen küzdelemnek rugóját. Ott a tiszta ambíció sarkalja a színészeket arra, hogy jutalmul elnyerhessék a pálmát. Ott a taps őszinte, igaz; nincs klakk, megfizetett dícsőítés; aki jól játszik, megfelelő módon meg is lesz jutalmazva. És csodálatos! Egy ilyen derék társulatról nem hoz a fáma csodahíreket! Nem fedeznek fel egy kiváló, intelligens művészt, ki a hősszerelmes-szerepekben ma felülmulhatatlan . . . Nem ír-
nak az ottani opera-előadásokról, azokról az opera-előadá-

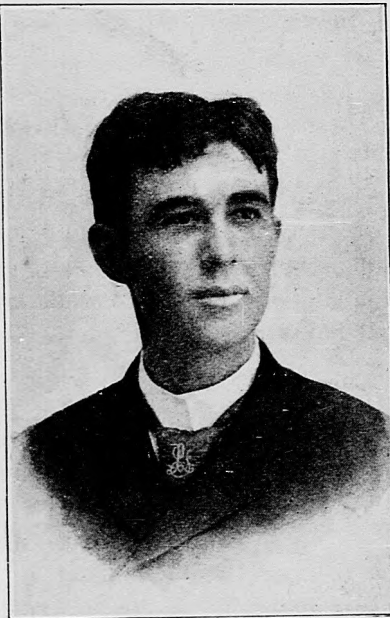
sokról, melyek még a nagy műélvezethez szokott fővárosi embert is magukkal ragadják. Mintaszerű rendezés, korrekt kar, az ütemek megfelelő betartása teszi Leszkay társulatának operai előadásait érdekessé. Üres koholmány az, hogy a vidéken pang az opera. Ezt azok szokták mondani, kik sohase kerülnek vidékre, kik legfeljebb a napi sajtó útján értesülnek a vidéki színészet működéséről. Nem igaz az, hogy ott nem lehet operát előadni, mert nincs hozzá énekes s első sorban nincs tenorista! Leszkay társulata büszke lehet arra, hogy igen is van! Déry, ki évekkal ezelőtt az operának is tagja volt, ebben a tekintetben beváltja a hozzáfűzött szép reményeket. Egy tenorista kinek hangja van! Ez még hagyján! De egy

tenorista, a ki játszik, igazán ritka dolog. Pedig játszik szívvel, lélekkel, mintha csak társadalmi darabokban vinné a főszerepet. A Bajazzókban óriási volt! Perotti mesteri alakítását nemcsak, hogy megközelítette, de egyes nőanszokban túl is szárnyalta! Annyi temperamentum, annyi természetesség, a játéknak ily magas foku művészete csak méltó eredményeket szülhet.

Van a társulatnak egy bonvivantja, egy hősszerelmese, kire büszke lehet minden színházi direktor. A neve Pethes.

Némely művészek, legyen az akármilyen kiváló tehetségekkel megáldva, nagyon keveset juttat Fortuna az ő kegyeiből. Ha nem

ért ahhoz a mesterséghez, hogyan kell saját szekerünket előretolni; ha nem tud aláza-
tos, aulikus lenni, szóval: ha derék, tisztességes, önérzetes lélek, ugy az előmenetel hazug, megvesztegethető létráján nem igen tud fölfelé haladni. Ezek közé tartozik *Pethes Imre* is, az aradi szintársulat kiváló, a szó teljes értelmében kiváló tagja, ki amellet, hogy igazi karakter, az ország egyik legjobb szerelmes-színésze. Mindazon tulajdonságokkal rendelkezik, melyek egy modern színésztől megkívántatnak: Distingvált megjelenés, kiváló értelem, mélység a felfogásban és alaposság, erő a kivitelben; természetes beszéd

PETHES IMRE

és melegség a hangjában; szenvedély, tűz a játékában. Legtökéletesebb a modern drámai hősök ábrázolásában; a lélek minden nyilvánulásának a kifejezését tudja játékában visszatükröztetni. Azt hisszük, hogy ilyen színészre nagy szükség volna a Nemzeti színházban, a hol páthosz és koturnus (még a legmodernebb drámában is) az uralkodó. Pethes Imrének csak ott volna az igazi, méltó helye, hogy tehetségét teljesen ki tudja fejteni, mert vidéken, ahol vajmi kevés az inspiráció, bizony nem igen lehet fejlődni. Reméljük, hogy Keglevich gróf intendáns igazságos érzülete nem hagyja majd ezt az elsőrendű művészt, a saját és a közönség érdekében, a vidéken trespadni.

Balogh Etel intelligens játékaival vonta magára figyelmemet. Ujházival játszott egy estén, a *Péntek-Estében*, s Pethessel a vendég művész mellett is teljes elismerésben részesült.

A színtársulat az ősszel lemegy Aradra. Kassán pedig új társulat lesz s októbertől kezdve az új színházban játszik, mely a Magyar-Színház mintájára készült, de jóval nagyobb, tágasabb, jóllehet, tulajdonképeni nézőtere csaknem kisebb a Magyar-Színházénál. A berendezése modern, a páholyok elég kényelmesek, a folyósókon egyes kiszögelések vannak, melyek verrandákkul szolgálnak; szóval, olyan színház a kassai, mely a mai kor ízlése szerint épült s semmi kívánnivalót nem hagy hátra, ha csak azt nem, hogy minden este még a kakasülön se maradjon hely üresen. Ősmerve a kassai közönséget, efelől nyugodtak lehetünk.

A vidéki színészet fellendülése a hazai drámairodalom javára van s biztassák magukat az írók, hogy nemcsak a fővárosban vannak előkelő színházak, találunk azokat a vidéken is, hol érdemes a darabokat előadni, mert eltekintve attól, hogy olyan színházban kerülnek színre, melynek nagyszerű színészei vannak, az erkölcsi jutalommal egyúttal mindenkor párosulni fog az anyagi is. — ai — ő

Budai színikör.

A Singer-gyár. Irta: *Kövessy Albert*. A «Goldstein Számi» jónevű írója nem elégszik meg a direktóri dicsőséggel (ha van ugyan anyagilag miért), de írói babérokra is vágyik. Ugy látszik ez utóbbi több haszonnal jár. Míg színháza a télen a legnagyobb meddőségnek volt kitéve, addig nyáron egyik darabja a legszebb diadalokat aratja a budai arénában. Singer-gyár! Az ember azt hinné, hogy újra olyan «Goldstein Számi»-féle bolondságot lát s ahelyett kap egy komoly keresetben lejátszó sztrájk-bohózatot. A munkássztrájk Hauptmann óta nagyon divatba jött. Németországban is akadt egy tehetséges követője Langmann Fülöp személyében, kinek darabját nálunk is bemutatták a Népszínházban. Ez a körülmény azonban mit sem változtat a dolgon. Hisz már Szigligeti is alapul használta Balázsszal egyik népszínművéhez. Ezek külsőségek. A belső tartalom teszi a darabot s

ebben a tekintetben Kövessy legújabb bohózata igen eredeti alkotás. A baj csak az, hogy a cselekvény nem elég egységes. Ezt azonban kárpótolja Kövessy elméssége, a groteszk jelenetek, a jól megrajzolt, tipikus alakok. a szójátékok s a zene. Szóval olyan darab ez, amit az ember ilyenkor, nyáron szívesen megnéz, megtapsol s utána minden utófejtetés nélkül nyugodtan megvacsorázik. A darabnak egyébiránt nagy sikere volt.

A városligeti színikör

A városligeti színikör legutóbbi ujdonsága, «*A titkár ur*» egy kicsit kizökkentette a közönséget rendes műélvezetéből. A régi drámák és a, — hogy úgy nevezzük — Feld Mátyás-féle «életképek» gourman-jai nagy meglepetésükre ezuttal egy ügyesen megírt, finomabb *Hennequin*-féle bohózatot kaptak. És ha a színészek nem gondoskodtak volna arról, hogy a darab finomságai lehetőleg vastag durvaságokká váljanak, úgy a «Titkár ur» pikantériái, helyzetkomikumai és jól bogozott cselekvénye a kényesebb igényűeket is kielégítette volna. Ha a darabot a Vigszínház adatja elő és simit rajta néhány helyen, úgy a bohózat a szezon egyik sikerültebb bemutatója lett volna. A színikör különben derék, tisztességes alkalmazottai azonban — az egy *Marosi Adélt* kivéve — azon voltak, hogy bizonyos lisztesláda kompozícióju darab nivójánál ez a bohózat se legyen külön.

Marosi Adél volt az egyedüli, a ki finomabb is tudott lenni: cocotteját élénk színekkel, elegánsan, akármelyik kőszínházunkhoz méltóan alakította. *Nyilasi Mátyás*, ha nem rontaná folytonos arc- és hanggimnasztikával játékát, humora és alakító képessége révén nemesebb dolgokat is tudna produkálni. A többiekről jobb, ha nem beszélünk. Az előadás tempója is olyan lassu volt, hogy a legjobb jelenetek is hatást tévesztettek. L. Ö.

~~~~~  
A külföldi művészek vendégszereplését rendszerint a színházak haute-szezonjában szokták tervezni, mikor a közönség érdeklődése a legélénkebb az ilyen ünnepszámba menő színházi előadások iránt. A Somossy-mulató azonban kivételt tesz. A német vendégek, ha nem is a legjobb s nevesebb művészei Németországnak, bizonynyál megérdemlik, hogy rokonszenvvel fogadjuk fellépésüket. Utolsó előadásuk, Tolstói idegrázó drámája. „A setétség hatalma,“ óriási s lélekreható benyomást gyakorolt a jelen volt közönségre.



## Különfélék

**Byron házassága.** Byron munkáinak nagy kiadásából, amelyet Rowland Prothers rendez, John Murray kiadónál most jelent meg a harmadik kötet. A költő naplóját tartalmazza és leveleit 1814 január havától 1816. novemberéig, Prothers kétszáz harminchárom ilyen levelet mutat be, s amennyire csak módjában volt, e leveleket az eredetiekkel hasonlította össze. Sok hibát és tévedést igazított így helyre. A harmadik kötet legfőbb érdekességét azok a levelek teszik, amelyeket Byron miss Milbankenek írt, még az esküvőjük előtt. Barátnője Caroline Lamb mutatta be, aki miss Milbanket rendkívül szerette. Ezt a szeretetet szerette volna Byronba is átsugálni, csak hogy ez nem sikerült neki. Byron nagyon elütőnek találta a fiatal leány természetét a magáétól.

A legcsekélyebb vágyam sincs arra, hogy megismerkedjem vele . . . ő tulságosan jó . . . Sokkal jobb szeretném, ha nem volna olyan tökéletes. . .

A véletlenség azonban mégis úgy akarta, hogy összehaverüljenek. És amikor összelálkoztak, mindjárt vonzódtak is egymáshoz, sőt csakhamar gyöngéd érzéssel is voltak egymás iránt. Nemsokára az egész világ beszélt már a dologról. A jó barátok már az esküvő napját is emlegették. S ezalatt Byron nem igen buzgólkodott azon, hogy meglessék, Miss Milbanke előtt „a legsötétebb, a legsátánibb színben“ mutatta magát.

Bujdosó, titokzatos lény vagyok én . . .

Ezt írja egyszer neki. Vagy a következő elméletet adta arról, miképpen fogja fel az életet:

Mindent összevéve az életnek, bármennyire rossz legyen is, megvannak a maga kellemetlenségei. Főcélja az érzés. Érezni, hogy élünk, még ha az fájdalomban is. . . A kielégíthetetlen üresség, amelyben szenvedünk, arra indít bennünket, hogy megházasodjunk, hogy verekedjünk, hogy utazzunk hogy mértéktelenek vagyunk, mind olyan dolgok, amelyekben első sorban az izgalmat keressük

amelyek elválaszthatatlanok a kielégítettésüktől. . . Mint barátainak, önnek is hibámmal kell majd elszenvedni.

Az ilyen biztatások után miss Milbanke elég ideig habozott is. Sokszor szakítottak, majd újra kibékültek, s az „elhidegülésekre“ az örült szenvedély kitörései következtek. A dolog sokáig húzódott, Byron azonban végre is megírhatta az ügyvédjének.

Ma megkaptam beleegyező válaszát.

Pedig néhány nappal előbb Byron frenológiai vizsgálatnak vetette magát alá, amelyet a híres Spürcheim végzett rajta, s arról a következőket írta a missnek:

Kijelentette nekem, hogy minden jó tulajdonságomnak megvan a megfelelő gonoszság bennem, ami a koponyámon pontosan meglátszik.

Az esküvő 1815. január 2-ikán volt meg.

**Régi koporsók.** A kolozsvári Belső-Farkas-utcai régi református templomban munkások dolgoztak a mult héten. Nehéz létrát támasztottak a falnak s a nagy súly alatt egyszerre csak engedni kezdett a templom kőcokás padozata. A munkások ijedten ugrottak le a létráról, de már késő volt, a padozat leszakadt s mire a fölszállott por leülledett régi sírból feketéllett elő. Rögtön előhívták *Herepei Gergely* lelkész, ki megvizsgálta a kriptát s három koporsót talált benne. Erdély régi, három híres familiájához tartozó hamvakat takart a sírbolt. Az egyik koporsó a huszonekét esztendő, szépséges *Bánffy Kata* pihenőhelye, miről az üregből kiemelt ezüsttel kivert szemfedő szól a következőképen:

*Gróf Bánffy Kata élt  
22 esztendő 7 hónapot  
22 napot.*

*Mult ki e világból  
1645. esztendőben.*

A koporsó oldalára erősített táblán a halottal dícsőítő vers volt valaha, de az idő letörölte a verssorokat s csak az első strófa olvasható:

*Ill nyugszik teleme gróf Bánffy Katának,  
Gróf Székely Lászlónak kegyes, hív párjának,  
Ki megadta lelkét bátran Jézusának  
Csanádon, házában, gróf Dénes bátyjának.*

A kettős fenyőfa koporsót fölhyitották s bizony 1645 óta por s hamu lett a szép grófnő fiatal teste s csak épen néhány megsárgult esontdarab maradt meg belőle. De míg a test elporladt, teljes épségben megmaradt a grófnőnek gyönyörű halottas selyemruhája. Pántlikás, kicsi ingváll: két gömbölyű ruha ujj, rózsákkal és liliommafl diszített alj, egy pár virággal kirakott selyemharisnya. Épségben maradt azonkívül a könnyű selyem szemfedő s keskeny, hosszú viráglevéllel (most persze porral) megtöltött selyempárna, mely a koporsó két oldalán párnázta be a halottat. A nagy koporsó mellett azulán van egy kicsi. A grófnő Zsuzsanna leánya pihent anyja mellett. A csöp koporsón még egészen épp a fölírás s belőle megtudhatjuk, hogy a kis lány kerek egy évvel előzte meg a halálban édesanyját, mit a vers így mond el:

*Gyenge telemei Székely Zsuzsannának  
Gróf Székely Lászlónak kised leányának,  
Gróf Bánffy Katának egyellen Rajjának,  
Ide záratlaltak, kil elszalasztának,  
Szomorn szülés az Ezer halszázban  
A midőn azt írának negyven és négy számban,*

*Huszonkettedik nap kisasszony havában,  
Reggeli időben három óra lójban  
Eszendő s két hónap ideje élének  
Volt. — Kiben keveset gyönyörködhetének  
Szülei; mert azok hirtelen telének  
Sebes sas módjára hamar repülének.*

A Székely-család címere: kard és oroszlán díszíti a koporsót. A sirbolt harmadik lakója száz esztendővel később hunyta szemét örök álomra. *Aba* király családjából született, vitézlő *Rhédey* János gróf. Koporsója magas talapzaton van, mely büszkén adja tudtul az utókornak a gróf származását és címeit. Az egykori magyar ruhája közül dohány-szinű, violaszín paszománttal diszített mentéje maradt épségben. Teste elporladt, de az akkori idők szerint szépen befont szőke haja egészen sértetlen. A sirboltot gondosan elzárták, majd újra bevakolják, hogy mi sem zavarja a nagy családok porló őseninek nyugalmát.

**Petőfi levelezőlapok.** A mindenféle formájú, irányu képes levelezőlapok annyira elérték virágzásuk maximumát, hogy a kiadóknak ma már nehéz gondot okoz, micsoda ujjal lepjék meg vásárlóik óriási tömegét. Határozottan szerencsés és nem eléggé megbecsülhető gondolat volt a *Leitner M. L. és fia* cégtől az, hogy gyönyörű kivitelben, dombornyomásban kiadta Petőfi mellszobrát, igen sokféle formában, mellette egy-egy örökbecsű versstrófájával. A cég hazafias lelkületét és gondolkozását mi sem jellemzi jobban, mint hogy a levelezőlapok után befolyó jövedelem 20%-át az építendő Petőfi ház alapjára adományozza.

**Petőfi ünnep.** Lapunk segédszerkesztőjét: Balla Miklóst, az *Ollhon* írók és művészek köre, hivatalos képviselőjeként küldte ki a segesvári Petőfi ünnepélyre. Lapunkat Rudnai Győző felelős szerkesztő képviseli az ünnepélyen.

~~~~~  
Néhai való jó Károlykaszárnya . . .

Mostan emlékezem az elmúlt időkről,
Az elmúlt időknek kinszenvedéséről,
Az Gránátos-utca közepső részéről, —
Pecsenka czugszfürer ő vitézségéről . . .

Vizitált az feltser, — „tauglich“ kiált vala,
Október elsején berukkolás vala,
Hosszú napok során abrikolás vala,
Johann Gaksch főhadnagy ordítóza vala.

Czugszfürer Pecsenka a czüg élén álla, —
Kemény legény vala, méteres az válla,
A tenyere mázsás, két rőfös a lába,
Melyektől az baka hej sokat kiálla!

Kobzom szidalmazá, hogyha félrelépék,
Einczelne csukatott, ha valamit véték,
Hanem aztán nyomban megnöve az érték,
Mihelyt a kantinban megtele az mérték. —

Kantinosné lánya bej be sokat ére!
Szegény bakáknak rá felpezsdült az vére,
Czugszfürer Pecsenka tőle csókot kére
És a hogy kíváná, mindent el is ére.

Igy megesevén mindez, irigyi levének,
Kantinos mamához panaszra menének . . .
Emez árulások tudtokra esének,
S harmatos éjszakán együtt megszökének! . . .

Jött az beféhl gyorsan: „Reggelre kelendő
Czugszfürer Pecsenka elékeresendő!“
— Elé is keresték. — Mi lesz a teendő?
Két évi einczelre bekebelezendő! . . .

Hát így jár az, aki az tiltottra vásik,
Ki ez falakon át a szabadba vágyik!
— Bakák örülének, de hát nem sokáig:
Ráfordult a vas zár, — jött helyette másik! . . .

*
. . . Mostan emlékeztem az elmúlt időkről,
Pecsenka és sok más szenvedő helyéről,
Hol most szakgatják a maltert a kövekről,
Szomoru emlékü sötét einczellekről.

Az kétfejű sast már lent az utcán látom
Az aszfalton végig, elterülve hátom, —
Alatta szállt égnek sűrű sóhajtasom,
— Halálán örül sok kenyeres pajtásom! . . .

Értékes lelet. Találtatott a Károlykaszárnya bontása alkalmával. — Eredetiségéről kezeskedik

Nicoló

Pál apostol levelei

Regény

Irta Krúdy Gyula

(4)

Dühös volt és az ajkát harapdálta. „A vén számár, a vén számár... mormogta, Ágnes kelene-e neki? Ohó!” A kert felé sietett.

Az ebédnél (a tisztelendő kimentette magát, amire Szabóka ur hogy majd megfulladt és nem győzte hangoztatni, hogy a tisztelendőt megüti a guta.) Ágnes a tányérja mellett az asztalkendőjében két szál ibolyát talált. Az ölébe seperte a két szál kis virágot észrevétlenül és nem mert felpillantani. Egész ebéd alatt csak egyszer nézett Pálra, de a férfi megértette abból a tekintetből, hogy Ágnes köszöni a figyelmét.

A bárónó sokat és nagyon gesztikulálva beszélt. Hangoztatta folyton, hogy neki összeköttelése van az udvarral, és Pált egy gazdag mágnásleánnyal fogja összehozni. „Képviselő leszel, vagy miniszter, mit tudom én már mi. Nagy jövő vár rád, mert az anyádra hallgatsz. Az anyád pedig okos asszony”, mondta a bárónó. Hektor ur, bár sokat evett és igen el volt foglalva azzal, hogy az asztal alatt megtalálja a kicsi kis lábat, (Irma egy párszor megsemmisítő pillantást vetett a kis gavallérra, aki deres fejével ilyenkor egészen belebujt tányérjába), — a bárónó szavaira zajosan éljenzett és az ebéd vége felé poharát a Pál poharához kocintva, igen komoly hangon mondta:

— Én is azt m-m-mondom, a mi-i-i-t a méltóságos asszony, —

de tovább nem bírta a komolyságot és elnevette magát vinyogva: ha a tisztelendő megm-m-meg-puk-kő-kő-kő-pukkad is! Éljen!

Ágnes egy szót sem szólt egész ebéd alatt. Irma, a megsértett, hidegen nézegetett a bátyjára és az anyjával beszélgetett az agarrászok majálisáról.

Az a két szál ibolya nem esett a földre az Ágnes öléből, amint Pál ezt megfigyelte.

6.

Ágnes, ahogy hátranézett az orgonabokrok között a kertben, — nagy, virágokkal és gyümölcsös fákkal teli kert terült el a kuria mögött, — úgy látta, hogy valaki követi. Az első pillanatban azt hitte, hogy a szerelmes vén kis Hektor gavallér leskelődik utána: „Majd jól megmondom neki” gondolta magában Ágnes. Megállt és haragos arcot öltött. De a bokrok közül nem a Hektor ur komikus szomorú arca bujt elő, hanem Pál lépett ki félrehajlítván a virágoktól ringó galyakat. Két lépésnyire megállt a leány előtt. A haragos Ágnes egyszerre megszeledült és alázatosan lesütötte a szemét.

Pál hallgatott egy percig, a kis lányt szemlélve, aki világos kartonruhácskájában és görögös kontyával, amiből a fukszia piros szirmai nézegettek ki, igen bájos jelenség volt. Az orgonákon szerelmes méhek repdestek mámoros dönögéssel és egy közeli nyárfa

zizegő levelei között vadgalamb beszélgetett. A levegőben kék karikák repdestek a délutáni verőfényben csillogva, párázatai a tavasznak.

— Miért fut előlem, Ágnes? — kezdte a férfi. — Már két hete, hogy itt vagyok a maga közelében, egy fedél alatt magával, és még nem volt két percünk olyan, valamikor egyedül lehetünk volna.

Ágnes arcán szomorú mosoly szállt keresztül:

— Épen, mert úgy akarta a szomorú véletlen, hogy egy fedél alá kerüljünk...

— Azért nem akar engem meghallgatni?

A leány letépett egy orgonavirágot és ujjával morzsolgatta a kék virágokat.

— Mit mondhatna nekem?... Semmit. Én eddig sem voltam senki sem a maga életében, ezután még kevésbé lehetek valaki. El is fogok innen menni.

— Ágnes, — szólt a férfi közelebb lépve, — hát miért akar elfelejteni mindent? Ha már nem is vagyok senki sem, jó barátja vagyok. Én akkor lettem senkivé, amikor fellúztam a csuhát...

— Már akkor elfelejtettem mindent. Gyermekség volt. Annyi az egész. Én igen kis lány voltam, maga gyerekember volt, összeszoktunk, mert el tudtuk egymás társaságában tölteni az időt... Bocssássa meg nekem azt a levelet, amit akkor magának irtam, amikor szegény édes anyám meg-

halt... De elképzelheti, hogy mennyire kétségbeestem, amikor egyedül láttam magam a világban, árván. A jóisten tudná, miért gondoltam épen magára, aki az egyházi pályára készült. Ó, gondolni sem merészeltem azt, hogy maga majd én értem elhagyja a szépnak ígérkező pályát. Ugy-e most sem értem tette? — A leány könnyörgő alázatossággal nézett fel és két kezét összekulcsolta. Előrelépett és halk, kérlelő hangon beszélt Pálhoz: — Ó, nyugtasson meg: ugy-e most sem értem tette azt, hogy pályáját odahagyta? Ugy-e nem? Az édesanyja unszolására tette? Kérem, szóljon?

Pál habozva nézett a leány arcába. Csendesesen mondta végre:

— Ha az magát megnyugtatta...
— Ó, meg, meg.

— Tehát nem magáért hagytam ott a kolostort.

— Köszönöm, rebegette Ágnes.

Hallgattak. A férfi szórakozottan rugdosott valami földkupacot, Ágnes zavartan nézegetett körül.

— Tehát — törte meg Pál a csendet, — maga elfelejteni akar mindent. Az egész szép multat, az első gyermekálmok idejét, a mikor még nem tudtuk, hogy miképpen fog fordulni a jövő. Legkevésbé sem gondoltunk pedig arra, hogy ma így találkozzunk. Én a szökött szerzetesnevendék, maga...

— Nevelőnő leszek. Már néztem is állás után, — vágott közbe felpiruló orcával Ágnes. Franciául tudok, zongorázom, a kézimunkához értek. Szerény igényű polgári családok gyermekei mellett meglehetek, bár oklevelem nincs.

Pál összeszorította az ajkát és az állát keményen levágta a nyakába, mély torokhangon mondá:

— Ugy?!

Ágnes összeresztette erre a hangra és ijedten nézett fel:

— Nem jól teszem tán? Istenem, örökké itten nem maradhatok. Az Irma kelengyéje már készen van. Megvarrtam...

— Hát a maga kelengyéje hol van? szölt kegyetlenül a férfi.

Ágnes egy pillanatig úgy tett, mintha sírás törne elő melléből, aztán halovány, mozdulatlan arccal mondta:

— Az enyém? Azt elvették tőlem. Azt mondták: Kislány nincs

magának erre szüksége, majd odaadjuk olyannak, a kinek jobban kell, és sok-sok pénzt kap majd maga...

— Kapott?

— Nem kaptam. Akkor úgy éreztem, hogy megszakad a szívem. Mert, emlékszik, a kelengyémet magam varrtam össze. Minden czérnaszál egy-egy sóhajlás abban az én szivemből. Nem lesz az a szegény lány boldog, a kinek az én kelengyémet odaadták. De a szívem még sem hasadt meg. Jött a jó bárónó a temetésre, és félrelökdöste az embereket, hozzám furakodva a koporsóig, ezt kérdezte: emberek, mi lesz ezzel a szegény nemes leánnyal? Az emberek vállat vontak, a bárónó, áldja meg érte az Isten, azt mondta, hogy magához vesz...

— Tudja már az anyám, hogy elmegy tőlünk? kérdezte a férfi.

— Még nem, — felelt zavartan Ágnes. Minek mondanám előre?! Azt hiszem szeret egy kisé, és sajnálni fog. Majd az utolsó percében, a búcsu percében megcsókolom a kezét, mert olyan jó volt, hogy leányának nevelt, a mikor senki sem törődött velem, és a rokonaim legjobban szerették volna, hogy ha huszonnégy óra alatt utánahalok az édesanyámnak. Lehetőleg úgy, hogy egyszerre tarthassák meg a temetésünket. Akartam is meghalni, de nem tudtam, mert vártam...

— Mire? — kérdezte Pál tompán.

A leány ingatta a fejét:

— Nem tudom már. Ha jól emlékszem, akkor sem tudtam, hogy miért is nem tudtam én meghalni; meghalni sem akkor hal meg az ember, a mikor szeretne.

— Mert akkor maga már nagyon sokszor meghalt volna, — vágott közbe Pál keserűen.

Ágnes elmosolyodott:

— Azt hiszem, hogy nagyon szentimentális vagyok, annyi az egész. A fiatal lányok mind egyformák, elvégre én is fiatal lány vagyok még, bár sokért nem adnám, ha legalább harmincöt éves lehetnék. Az öreges hölgyek könnyebben kapnak nevelőnői állomást a polgárházaknál, meg egyáltalán a családoknál, mint a

huszesztendősek. Pedig én rám nem féltékenykedhetik majd az asszonyom. Igaz, Pál?

Amíg a leány beszélt, a férfi türelmetlensége idegességgé fokozódott. Heves lett és keserű volt a hangja, a mikor kitört:

— Maga semmit sem változott, Ágnes. Ma is olyan gyerek, mint akkor...

— Tizenhét éves voltam, kérem, — szól közbe Ágnes pukkedlit csinálva.

— Komédiázik?! patogott a férfi.

— Hát sirjak örökkön-örökké?

Pál megfogta Ágnes kezét. Megszorította, hogy a leány felszíszent. Hevesen beszélt Pál, és a hangja remegett:

— Ágnes, maga innen nem fog elmenni.

A leány olyan szomoruan nézett fel, mint egy megütött gyermek.

— Pál, Pál, — mormogta, — mit akar velem?

— Szeretem!

A férfi arca kitüzesedett. Egyszerre láng csapott fel a szívéből, ami elöntötte forróságával egész valóját. Tüzes karikák táncoltak a szeme előtt és mint megannyi apró, nevető ördög szem csillogott az orgonalevél az odatűző napsugárban. A leány fáradtan támaszkodott egy faderéknak. A kezét lecsüggesztette és nyakát meghajtolta, behunyta a szemét és az arca keservesen vonaglott, a mint a férfi tüzes szavai megperzselték lelkét.

— Szeretem, érti, Ágnes. Éppen úgy szeretem, mint akkor régen. Akkor csak gyerek voltam, most férfiaságom minden hevével, szívem minden melegével magát óhajtom. A maga nevét mondják ajkaim, ha éjjel álmodom, magáról ábrándozok, aki vélem egy fedél alatt alszik és tán éppen úgy viraszt abban az órában, könyökére támasztva fejét a tavaszi éjcaka setétségében, mint én... Maga miatt vagyok, maga miatt hagytam el az én uramat, Istenemet, mert maga nekem minden... Maga nélkül üres nekem ez a világ, maga nélkül nem érzem a napsugarat, nem hallom a levelek között bujkáló szél beszélgetését. A madár nem nekem dalol, — maga nélkül, és az életem fáj!

Keserv, szomorúság, fájdalom az. Ha nem lesz az enyém, visszamegyek a kolostorba. Felveszem a legdurvább szőrscuhát és szeges korbácscsal verem végig testemet éjjel, csúszni fogsz a templom kemény kövezetén és vezeklésemmel a leghidegebb szívet is megindítom, utolsó-utolsója leszek, a haranglábnál talál a hajnal és én huzom meg a harangkötelet, a migegyszer elég okos leszek ahoz, hogy nyakamra hurkoljam aztat, — de a szívem az örökre itten fog maradni magánál. Maga volt az ifjuságom, maga volt nekem minden. Akít szerettem a szívem első megmozdulásakor, a kihez a sóhajlásaim az évek során szálltak. — És maga elfelejtett volna mindent? Mikor én loptam ajkára az első csókot, amikor én tanítottam mosolyogni, mikor nekem vallotta be először, hogy éjjelenként egy férfi nevet sir bele párnájába . . . Az én nevemet. Ágneském, elfelejteni tudnád, hogy én vagyok a te első szeretőd, és az utolsó is én vagyok?

A szökött szerzetes nevendék, mint a béklyóit levető rab a hosszu fogság után, mellét szeretné felhasítani, hogy minden porcikája megtelheszen a szabadság édes levegőjével. Azok a szavak tódultak ajkára, a miket rabságában a forró éjjeleken álmában elmondott. Mint a tűz lobogott benne a visszafojtott szenvedély, és majd megállott a szíve verése, olyan szédülés lepte meg olykor, a míg beszélt a leány arcához hajolva.

Ágnes úgy állott a faderéknak támaszkodva, mint a ki meghalni készül. A forró szavak zuhatagja védtelenül találta lelkét, meglepett szíve az első forró szóra megadta magát és a szerelmes szavak édes kábulásba borították. Ugy érezte az első pillanatban, mintha valami mély vízbe bukott volna. De nem csaptak össze felette a lány hullámok, csak körülöcsölgatták arcát és lány neszelésük fülébe, mint kedves zene hatolt be. Az édesvizek meleg habjai párákat és illatokat lehelltek magukból, a mely illatok körülöcsölgatták arcát. Egyszerre két erős férfikar ölelését érezte. Felnyitotta a szemét. A Pál lángba borult arca hajolt feléje. Izott körül a levegő és

az orgonabokorban kis madár pityogott.

— Szeretsz? Szeretsz te is? Szeretsz-e úgy, mint én téged? — sutogta a férfi forró lehellete.

A májusi délután lilaszínű alkonyatba hajlott. Aranyos himporral szóródott be körül a kert. A fák levelein a ringó rengő virágos ágakon aranyos por látszott. A lillás, vöröses árnyékok suhantak el a fák között és felettük a diófára biztató halk füttytel telepedett le egy sárgarigó.

— Szeretsz? — kérdezte a férfi átölelve a leányt.

A kis Ágnes, a ki csak a szívéig ért Pálnak, de odáig épen elért, nem tudott szólni, csak felnyújtotta a két karját, nyújtózva, kéjesen, mint egy fiatal özike, és átkulcsolta a két kezével a nyakát Pálnak. Melléje simult és könybe borult két szemével felnézett rá.

A tamariska-bokorban két veréb rettenetes csevegéssel szerelmeskedett, és bizonyára a miatt nem lehetett meghallani, a mikor Ágneske azt mondta, hogy ő is szereti Pált.

7.

A milyen éjceka erre a tavaszi alkonyatra következett. Estefelét a szél az ég aljáról lompos piszkos fellegeket terelt össze a falu felett. A rongyos szélű fellegekből aztán el kezdett hullani a hó és rettenetes zivatar keletkezett. A hó verte az ablakokat és a szegény kis Ágnes magános szobájában nem melegítette más semmi, mint az a kis sárgafüzet, a mit Pál estve a kezébe csúsztatott:

— A mióta nem láttalak, édes, — sugta a férfi, — mindig rólad gondolkoztam. És, hogy senki sem legyen kíváncsi a füzetke tartalmára, hát azért irtam rá kívül, hogy *Pál apostol levelei*. Elmélkedések a jeles egyházi férfiu levelei fölött, édes.

Ágneske a keblébe rejtette a kis sárga füzetet, és a midőn egyedül maradt, elővette. Megcsókolta a Pál kezevonásait és szeretett volna sirni, meg kacagni, mint egy gyermek, a mikor olvasni kezdte az apostol leveleit. Oda-kívül dühöngött a rettenetes hózivatar és a hideg kályhába, mintha ezer erdei manó bujt volna belé

és onnan dörmögné mérgesen, hogy: jobb lesz kislány, ha a fal felé fordulsz, és jót alszol. Többet ér az minden szerelemnél. Persze a vén erdei manók nem értenek az apostol leveleihez. A régi udvarház ajtajai, ablakai nyikorogtak, a mint a szél neki-neki feszítette vállát a falaknak, hogy mindjárt elviszi az egészet innen meseországba. De a jó öreg falak keményen tartották magukat, és az ő védelmük alatt az a szerelmes kislány boldog nyugalommal olvashatta az ő édes mátkájának, az apostolnak leveleit. Mindjárt itt kezdődik az első:

— — — Mára is véle álmodtam. Igen szép volt, és igen szomorú. Olyan szomorú, mint még soha eddig. Vajjon nem tud elfelejteni csakugyan? A leányszív hamar gyógyul, és ő még nagyon fiatal. El fog felejteni. Isten kegye segedelmével én is őtet.

Hat hónap mult el, amióta nem láttalak, te édes mátkám nékem. Hat hónap óta minden hajnal felébresztett, és téged éreztelek minden hajnalon magam mellett. Mintha liliomkezed számat simogatná, és lány hangod fülembe csengene; kinyújtottam a karom, hogy elérhessem köntösöd szegélyét. Ámde te akkorra messzire elrepültél. Éles csördítés szállt keresztül a hálótermen, és én felébredtem.

Te édes, te mindenem nékem. Bár te azt hiszed, hogy elfelejtettelek, és én éjjel-nappal veled vagyok, ahogy a jó Isten teremtette a hajnalt és alkonyt, e fényes delet és a rejtelmes sötét éjfélt. . . Téged éreztelek a levegőben és minden virágok illatában; és sokszor eszelősen csókolom végig a kezem, amely egykor a te kezéd szoritotta.

Pedig kell, hogy minden elmuljon. Az én pályám a felhők felé viszen, hol a szentek és angyalok trónolnak. Legalább a tornácom odaszáll, ha magam nem is jutok oda soha. Te, édes szívem pedig minden szépséged és jóságod mellett csak földi leány vagy, akít érinteni nékem nem szabad. Pap vagyok; szürke, szomorú, imádságos pap. Légy te boldog; és bár soha se fájna neked az, hogy engemet ismertél. . .

Szerkesztői üzenetek

Kéziratot nem adunk vissza

Szödi Olga. Beküldött versei közül itt hozzuk az egyiket. Nem sok kellene hozzá, hogy a belső rovatokban is közölhető legyen. Keressen fel bennünket továbbra is. Szíves ígéretének megörültünk és várjuk az eredményeket.

Egyhangu napok.

Rég pihen már lantom.
A por is belept.
Nincsen oly érzelmem,
Mely kézbe vetesse.
Egyhangu életem
Nem sarkal a lantra,
Nem fakad a szívem
Édes, bús dalokra!

A napok csak mulnak,
Egyik úgy, mint másik,
Egy sínes köztük olyan,
Mi kissé kiválik.
Oly egyformák éppen,
Mint égen a csillag,
Egymáshoz azok is,
Olyan hasonlóak! . . .

St. D. A koldus. Valóban nagyon lekötelezett bennünket, hogy letisztázza, mert mint mondja: a fogalmazványt úgy sem tudnánk elolvasni. E figyelem igazán megható, és mi viszonzásul azt a jó lanácsot adjuk önnek, hogy hagyja csak meg Turgenjeff e remekét – prózában.

S. P. Budapest. Hát nem szereli már? . . . Szegény fiu! . . . Próbálja meg, küldje el neki ezt a verset kéziratban, hátha lesz valami hatása. Címmeel szívesen szolgálunk, vegye például az első strófa harmadik sorát: „Mikor ajkáról esőkökat hányt . . .” — Sok szerencsét!

B—y. G—a. A „Pelóft” verséről megmondtuk személyesen a véleményünket. Itt adjuk a „Vágy” című költemény második strófáját. Bizonyára tudomása van róla, hogy az utolsó két sort Petőfi is megírta.

Csókolni ajkad többet ér nekem,
Mint minden drágasága a világnak:
Mit nem bírnék, ha bírlak, kedvesem,
S mit bírnék, hogyha Téged nem bírnálak?!

Lazarilló. A faun jönni fog. Kérünk még ebből.
F. T. Panasz. Ön azt írja: „Ha a t. szerkesztőség nem találná közölhetőnek, úgy kérném az esetleges hibákat felsorolni.” Kiméljen meg attól, hogy ide igtassuk az egész költeményt.

Sz. S. és V. J. Szolnok. A töredék remek, a fordítás rossz. Kéziratok visszaküldésére nem vállalkozunk.

Nata. Kegyedet olyan szoros kötelekek fűzik a Művészvilághoz, hogy az aggodalom teljesen fölösleges. Tehát mikor lesz szerencsénk? Látogassa meg már egyszer a mi szerény műhelyünket. Aladár már porolja is azt a fotelt, a melyre kegyedet szándékozunk leültetni. A viszontlátásra!

Br. M. Könyvek. Ez sem jó. Csupa régi elcsépell, közönséges frázisok.

P. J. A boldogtalan királyfi. Ön mindenesetre nagyon érdekes ember lehet. Nem lenne szíves, bennünket a szerkesztőségben felkeresni? Majd szóval mondanánk el véleményünket az elátkozott királyfiról.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos RUDNAI GYÓZÓ
Segédszerkesztő BALLA MIKLÓS

Márkus Samu könyvnyomdája Budapest

ZSOINAY ALAJOS

LÁMPA-KÉSZITŐ ÉS JAVITÓ-MŰHELY

◇ ◇ ◇ Budapest, VIII., Német-utca 28.
— Rákóczy-tér sarok

*****
Elkészít mindennemű lámpák-, égők- és csillár-lámpák, valamint minden e szakmába vágó munkák minden kivételben olcsón és pontosan eszközöletnek.

Régi használt lámpák és égők ujonnan elkészítetnek vagy pedig becséréltetnek =

Műfogak és fogsorok

a legjobb minőségben a legutányosabb árak mellett készíttetnek anélkül, hogy a gyökereket el kellene távolítani 10 évi jóállás mellett

Hivatalnokoknak 50 százalékkal olcsóbban, kívánatra részletfizetésre is

≡ KEMÉNY E. ≡

BUDAPEST VII., Klauzál-utca 2. I. em.
a Párisi Nagyrúházzal szemben

Francisco Echecopar, Malaga.

Valódi, tiszta, eredeti spanyol borok, Malaga, Madeira Sherry és Oportó, minden évfolyam termése directe vám, adó és portómentesen, előnyös fizetési feltételek mellett. Magyarországi vezérképviselő: Grünhut I. Bpest Muzeum-körút 41. Lerakat és állandó raktár Schenker és társa cégnél. Mérleg-utca Alapítattott 1764.

H AJFIATALÍTÓ

biztos és kipróbált szer őszhaj, fejkorpa, hajhullás ellen; negyedliteres üveg 1 frt 50 kr.
FÜLÖP GY.-nél (ezelőtt Török K.)
Budapest, Kálvin-tér 3. szám, I. em. 7
Főraktár Budapesten Török Józsefaél